



*

**Pædagogisk læreplan for
Børnehuset Nørreskoven
2024**



“Et børneliv kan ikke leves om igen.”

Indholdsfortegnelse

Hvem er vi?	4
Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan	7
Pædagogisk læreplan	9
Fælles pædagogisk grundlag	10
Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	11
Pædagogisk læringsmiljø samt	16
fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø	16
Samarbejde med forældre	21
Børn i udsatte positioner	23
Sammenhænge	25
Inddragelse af lokalsamfundet	28
De seks læreplanstemaer	29
Alsidig personlig udvikling	30
Social udvikling	32
Kommunikation og sprog	34
Krop, sanser og bevægelse	36
Natur, udeliv og science	38
Kultur, æstetik og fællesskab	40
Evalueringskultur	42

Hvem er vi?

Børnehuset Nørreskoven er et integreret dagtilbud, som har adresse i Værløse, Furesø kommune.

Børnehuset blev i 2019 delvist renoveret og har fået en ny tilbygning med store lyse lokaler. Derudover er der på børnehavens legeplads etableret en pavillon midlertidigt, som huser den ene børnehavegruppe. Huset fremstår lyst og indbydende med plads til kreativitet og udfoldelse.

Børnehuset er beliggende i naturskønne omgivelser, som indbyder til gåture og naturoplevelser i nærmiljøet. Derudover har vi en dejlig legeplads med rige muligheder for leg, bevægelse og fordybelse. Vi er en grøn institution og arbejder målbevidst med klima, kompost, skrald, planter og spirer.

Det pædagogiske personale består af tretten engagerede, udviklingsorienterede og fagligt velfunderede stolte pædagoger, samt seks dygtige og engagerede pædagogmedhjælpere, som gør alt hvad vi kan for at give børnene den bedste hverdag. I perioder har vi pædagogstuderende. Derudover er der faste vikarer tilknyttet børnehuset. Vi sætter en ære i at skabe omsorgsfulde, trygge og nærværende læringsrum, hvor alle børn får mulighed for at deltage aktivt i større eller mindre børnefællesskaber. Vi har fokus på at skabe rum for læring over hele dagen ud fra et børneperspektiv og med barnet i centrum.

Dagtilbudslederen har det store overblik og holder alle bolde i luften, samt sørger for at Børnehuset holder en fælles pædagogisk retning. Dagtilbudslederen sparrer med medarbejderne omkring alt – lige fra enkelte spørgsmål omkring børnene, til udvikling af vores pædagogiske faglighed. Dagtilbudslederen har også fokus på, at der er en god trivsel i huset, og at vi hele tiden har øje for at få skabt et sted, der kan sætte rammen for det gode børneliv. Desuden varetager dagtilbudslederen selve driften af Børnehuset.

Køkkenpersonalet består af en køkkenansvarlig og en køkkenassistent som dagligt laver mad til både vuggestue- og børnehavebørnene i vores industrikøkken. Der er fokus på det gode måltid og børnene introduceres dagligt for både fingermad og skemad, for at styrke motorikken. Børnene får udfordret smags- syns- og lugtesansen. Der er fokus på at råvarerne er synlige så børnene får en forståelse for hvad der er i maden. Vi har etableret flere højbede, hvor børnene er med til at plante, så, passe og høste krydderurter og grøntsager som bruges i maden. Dette med fokus på konceptet "**Fra jord til bord**". Maden er 90 - 100% økologisk – guld mærket. Derudover er der allerede fokus på klimavenlig mad med minimum madspild, noget som implementeres i kommunen i 2024.

Sidst men bestemt ikke mindst består **Børnehuset Nørreskoven** af en masse søde, glade, nysgerrige, sjove, frække og helt fantastiske børn som er fordelt i både vuggestuen og børnehaven.

Huset består af tre vuggestuegrupper, Løve-, Giraf- og Flodhestestuen, med 12 børn på hver stue. Samt to børnehavegrupper, Leopard- og Zebrastuen, med 23 børn på hver stue. Der er tilknyttet to pædagoger og en pædagogmedhjælper til hver stue. Vi er stueopdelte, men samarbejder tæt sammen og sparrer på tværs af stuer og teams.

I **vuggestuen** er børnene stueopdelt. Personalet på de tre vuggestuegrupper samarbejder og laver aktiviteter med børn på tværs af stuerne. Børnene har mulighed for at gå på besøg hos hinanden, hvis barnet har fået en ny ven eller det pædagogiske personale kan se, at der kan være en mulig relation med et barn fra den anden stue. De voksne tilrettelægger aktiviteter på tværs af stuerne med aldersopdelte grupper. Derudover mødes børn fra alle tre stuer til aktiviteter eller leg på legepladsen eller går på ture i mindre børnegrupper.

I **børnehaven** er børnene stueopdelt. Den ene børnehavegruppe har stue i huset og den anden gruppe i pavillonen. Personalet er opmærksomme på at børnene får mulighed for at etablere relationer, få en ny ven, indgå i børnefællesskaber og deltage i aktiviteter på tværs af stuerne. Samtidig betyder det, at det pædagogiske personale får en relation til - og kender alle børn i børnehaven. De pædagogiske aktiviteter tilrettelægges således at alle børns muligheder og forudsætninger for deltagelse tilgodeses.

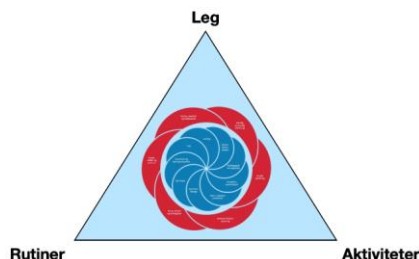
Pædagogisk grundlag

I børnehuset Nørreskoven arbejder vi ud fra et fælles pædagogisk grundlag som er de 6 grundtrin - UGL' e strategierne. Ansigt til ansigt, kom og leg, sæt ord på, fortolk, imitér og roller. Personalet er bevidste omkring hvilken positionering vi indtager i interaktionen med børnene. Derudover arbejder vi med Low arousal, som er medvirkende til en rolig interaktion med børnene. Vi tager udgangspunkt i at alle børn gør det bedste de kan.

Vi arbejder med legende læring, hvilket kort fortalt går ud på, at vi ser legen som essentiel for børnenes udvikling. Leg er hjernens fortrukne måde at lære på. Det er i legen vi udforsker, eksperimenterer, fejler, prøver igen. Når vi leger lærer vi. Det er herigennem vi udvikler kompetencer og færdigheder vi skal bruge når vi skal lære nye ting. Det særlige ved legende læring er at vi har øget fokus på de voksnes positionering. Vi kender den frie leg og den strukturerede leg. Med legende læring har vi fokus på den guidede leg som ligger mellem de to nævnte. Her har vi fokus på den voksne, som en aktiv del af legen. Den voksne er med til at rammesætte legen, men tænker også i højere grad sig selv ind i legen. I den legende læring tænker vi proces frem for mål, rammer for leg fremfor bestemte måder at lege på, "skabe" fremfor "løse" og tænker ud af boksen. Personalet sætter rammerne og lader børnene udfylde dem. Det skaber større deltagelsesmuligheder, samt øger børnenes fantasi og legekompetencer.

Vi har fokus på Det gode måltid - Måltidspædagogik. Vores måltidspædagogik tager udgangspunkt i Bogen Madro, skrevet af Anne Gaardmand og Morten Elsøe. Vi bestræber os på at skabe et trygt rum, hvor vi sammen med børnene smager, føler og er nysgerrige på den mad vi bliver tilbudt fra vores køkken og hvor børnene for mulighed for at udvikle madmod og madro i deres eget tempo. Børnene spiser hvad de har lyst til, af den mad der serveres uden nogen særlig indblanding fra de voksnes side. Vi opfordrer til at smage, men presser ikke børnene. Sammen med børnene er vi madmodige, både når vi smager nyt og når vi siger fra til at smage nyt. Miljøet omkring måltidet skal være trygt, hvor vi som voksne går forrest når der er behov. Køkkenet præsenterer de råvare der indgår i måltidet, en måde hvor maden kan blive mere genkendelig og tryk for børnene, når de præsenteres for nye retter. Ved nye retter sørges der altid for "safe food", noget køkkenet ved de fleste børn kan lide. Det kan være ris, pasta, rugbrød eller grønt.

Vi arbejder med trekanten som er de tre læringsrum - **Leg, rutiner og aktiviteter**. Vi skaber den bedste hverdag for det enkelte barn og børnegruppen med udgangspunkt i at ***dagen i morgen skal være endnu bedre end dagen i går***. I Børnehuset Nørreskoven har personalet en høj faglighed. Vi har fokus på at udvikle vores faglighed så børnene tilbydes den bedste hverdag. Vi har i løbet af året to personaledage med pædagogisk fagligt indhold som derefter implementeres i vores hverdag med børnene.



I Furesø kommune er der fokus på klima, miljø og bæredygtighed. I forlængelse af Furesø kommunes klimaplan har vi i Nørreskoven fokus på klima og miljø. Sammen med børnene samler vi skrald, laver kompost, dyrker afgrøder i højbede - Haver til maver. Vi arbejder med naturmaterialer og inddrager naturen i aktiviteter og projekter. Vi er i gang med at ansøge om **Det Grønne Spirer flag**, som er en visuel anerkendelse af, at vi er en grøn institution med fokus på natur, udeliv og miljø. Derudover har vi etableret flere højbede med grøntsager og krydderurter som børnene er med til at passe og høste.

Vi arbejder ud fra Furesø kommunes børne- og unge politik om, *"at alle børn og unge skal trives, udvikle sig og lære ud fra deres individuelle forudsætninger og som en del af sociale fællesskaber"*.

Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan

På baggrund af oplæg fra dagtilbudsleder og faglige fyrtårne, har både medarbejdere og forældrebestyrelsen drøftet analysen af den seneste periodes PEF, som er vores planlægnings- og evaluerings redskab i Furesø samt anden pædagogisk dokumentation. Det har givet anledning til justering af læreplanen. De retningsgivende refleksioner er opdaterede og der er beskrevet nye eksempler på den pædagogiske praksis ind i den pædagogiske læreplan.

Ud fra analysen og drøftelserne har dagtilbudsleder konkluderet følgende om børns oplevelser og hvordan det pædagogiske læringsmiljø indfrier vores pædagogiske læreplan og det pædagogiske grundlag.

Opsamling:

Børns oplevelser og børns perspektiver:

Vi har oplevet at flere børn har haft mod på at smage på eller røre ved maden. Vi har oplevet at børnene har udvist glæde og interesse når køkkenpersonalet har været forbi og fortælle om maden. Børnene har været nysgerrige, stillet spørgsmål, har smilet og grinet. Børnene synes det har været spændende, når de er blevet præsenteret for tilberedningsprocessen; fra råvarer til det færdige produkt. FX. Havregryn, vand og salt kan blive til havregrød. Når børnene bliver introduceret for ny mad, nye konsistenser, farver og nye smage, har det været mere udfordrende for dem at udvise madmod. Vi oplever at børnene skubber tallerkenen væk, siger nej tak til at smage på maden, beder om rugbrød i stedet for. Legen og ikke mindst den eksperimenterende tilgang er i fokus. Vi er fortsat i gang med at forbedre og udvikle, hvordan vi kan inddrage børnene i legefællesskaber. Den voksnes positionering har været i fokus i en lang periode, så vi hele tiden har opmærksomhed på at befinde os i børnehøjde og ikke mindst tilstræbe os at hele tiden have fokus på vores kommunikation med børnene og deres bidrag i eget liv og fællesskabet. Vi har arbejdet med det tilstræbte børneperspektiv, men skal i den kommende periode tage hul på den direkte inddragelse og barnet som aktiv aktør for evaluering af eget børneliv i dagtilbuddet.

Hvordan har vi indfriet vores pædagogiske læreplan og det pædagogisk grundlag:

Vi har løbende arbejdet med elementer fra det pædagogiske grundlag. Vi har også i denne forbindelse haft særligt blik for børn i udsatte positioner, og ikke mindst hvordan vi hurtigt kan reagere med at hjælpe dem ind i fællesskabet og deres mestring af børnelivet. Det har derfor også betydet en tilpasning af den pædagogiske ramme mod en tydelighed og stor genkendelighed. Det arbejder vi løbende med at udvikle.

Vi har haft stor fokus på overgangen fra dagtilbud til FFO og skole, og har været med i et projekt med forskere og LEGO fonden. Projektet legende læring har haft fokus på legen som det bindende element i børnelivet og det element, som skal binde sammen i overgangen mellem dagtilbud og skole. Vi har derfor fået uddannet en særlig legeinstruktør, som løbende har haft os alle igennem legeforsøg baseret på nyeste legeforskning i samarbejde med LEGO fonden. Vi har i forlængelse af arbejdet med overgange fra børnehave til FFO/skole, dette taget hul på at kigge på alle overgange - også de interne.

Legen har helt generelt fyldt en del hos os og vil stadig være et af 3 fokuspunkter i den kommende periode (de 2 andre er rutiner og aktiviteter).

Vi har inddraget alle læreplanstemaer, med særligt fokus på projekter. Indholdet i disse projekter bliver til ved, at vi fanger børns spor, medarbejdere der løbende laver brainstorm så vi kan finde nye emner, temaer m.m. (såsom Krible krable). Her kommer vi løbende rundt omkring læreplanstemaer og forfiner hele tiden formen, når vi finder blinde vinkler, eller bare andre måder at gøre tingene bedre på. Senest har vi bygget et stort læreplanstræ, hvor bladene på træet udgøres af idéer til aktiviteter, som både er synligt og formentlig bidrager til gensidig inspiration. Også denne del vil vi forfine løbende.

Vi har sammen med forældrebestyrelsen også fundet frem til en form, hvor i fællesskab får arbejdet os igennem det som både vi og forældrene er optagede af, og ikke mindst om der er noget som bidrager ind i en forandring af vores praksis. Vi har et godt og ikke mindst tæt partnerskab, hvor vi sammen forsøger i bredest muligt omfang at inddrage resten af forældregruppen. Vi har alle øje for, hvordan vi kan bidrage ind i et få skabt "et endnu bedre børneliv i morgen - end i dag".

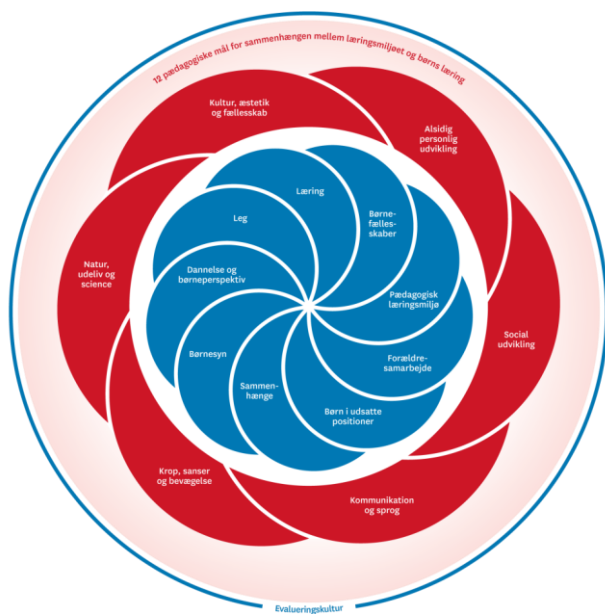
Pædagogisk læreplan

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen Den styrkede pædagogiske læreplan, rammer og indhold.

Læreplanen er et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde. Børnenes perspektiv og børnefællesskabet skal inddrages og læreplanen skal tage højde for den konkrete børnegruppes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov.



Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag, det blå centrum i "blomsten" samt de seks læreplanstemaer, de røde kronblade på "blomsten" og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem læringsmiljø og børns læring. Dagtilbudslederen har ansvaret for at udvikle den omkransende evalueringskultur.



Fælles pædagogisk grundlag

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

De centrale elementer i den styrkede læreplan er:

- ❖ Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.
- ❖ Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- ❖ Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- ❖ Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- ❖ Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- ❖ Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- ❖ Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- ❖ Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- ❖ Sammenhæng til børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.

Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber



Barnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv. Børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling i rammer, det pædagogiske personale er ansvarlige for.

Furesø kommunes [Børne- og ungepolitik](#) beskriver de overordnede rammer for:

- Demokrati & Medborgerskab
- Læring & Læringsmiljøer
- Fællesskab & Inklusion
- Forældre & Forældresamarbejde
- Faglig indsats & Sammenhænge
- Den generelle forbyggende indsats

Dannelse og børneperspektiv. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Børn i dagtilbud skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Furesø Kommune beskriver i det fælles lærings- og dannelsessyn hvordan vi forstår begrebet dannelse og hvordan vi skaber dannelsesmuligheder for børn i dagtilbud, vi siger det kort: ”at blive til nogen i små og store fællesskaber”. [Fælles lærings- og dannelsessyn](#). Dannelsesperspektivet kobler sig til læringsbegrebet og beskriver spillet mellem barn og dets verden.

Leg. Leg har en værdi i sig selv. Leg er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Læring i dagtilbud sker i en vekslen mellem blandt andet børneinitierede lege, voksenplanlagte aktiviteter og rutiner.

I Furesø Kommunes fælles lærings- og dannelsessyn <https://www.furesoe.dk/politik/politikker-og-planer/dagtilbud-og-skole/det-faelles-laeringssyn-i-furesoe/> beskrives hvordan læring har fokus på de mangfoldige kompetencer børn tilegner sig; personlige, sociale og faglige. I Furesø Kommune vægter vi tre kendetegn for hvad børns udbytte sigter på: engagerede og deltagende; innovative og fejlmodige og ansvarlige og klimabevidste. Vi har fokus på børns progression og på deres nærmeste udviklingszone.

Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for. Relationer og venskaber er afgørende og alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende i en balance mellem individ og fællesskab.

Center for Dagtilbud, Skole og Forebyggelse vægter for 0 – 18 års området:

- 1 vision: Alle børn og unge skal trives, udvikle sig og lære ud fra deres individuelle forudsætninger, som en del af sociale fællesskaber – så de bliver livsduelige og får en ungdomsuddannelse.
- 2 grundsyn: En bred fælles forståelse af læring og dannelse som: ”at blive til nogen i små og store fællesskaber”.
- 3 målsætninger: fællesskaber; læring og rammer der understøtter.
- 4 principper: ressourcesyn; udgangspunkt i kontekst; børn og familier skal mødes med en samlet plan samt at stærke fagligheder styrker tværfagligheden.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Den tid barnet opholder sig i Børnehuset Nørreskoven skaber det pædagogiske personale den bedste hverdag for barnet. Barnet oplever at være omgivet af nærværende voksne som skaber en tryk, omsorgsfuld og nærværende relation til barnet. Vi har fokus på at barnet føler sig tryk, at barnet indgår i fællesskabet, at barnet har venskaber og oplever glæde da vi ved at især de første 1000 dage i et barns liv, danner grundlaget for resten af livet.

Barnesyn

I Børnehuset Nørreskoven ser det pædagogiske personale det enkelte barn som unikt - og forskelligheder som en styrke. Det enkelte barns bidrag til fællesskabet betragtes som værdifuldt. Vi forholder os nysgerrigt til barnets idéer, handlemåder og intentioner. Derudover har vi fokus på den gode fortælling om barnet og tager udgangspunkt deri. Vi har fokus på at udvikle de ressourcer barnet allerede er i besiddelse af. Det pædagogiske personale har en nærværende, respektfuld og anerkendende tilgang til det enkelte barn og børnegruppen. Derudover regulerer, ændrer og udvikler vi læringsmiljøet ud fra børneperspektivet - samt det enkelte barn og børnegruppens forudsætninger, forskelligheder og behov. Vi følger barnets spor, og anerkender det de viser med deres verbale eller nonverbale sprog. Vi er opmærksomme på at barnet gør det bedste det kan.

Dannelse og børneperspektiv

I Børnehuset Nørreskoven er det pædagogiske personale opmærksomme på at arbejde ud fra et **børneperspektiv**, som betyder at alle børn - uanset alder, føler sig set og hørt, samt at deres bidrag til fællesskabet betragtes som værdifuldt. Vi har fokus på, at barnet opnår en følelse af at være betydningsfuld blandt både børn og det pædagogiske personale.

Det pædagogiske personale i Børnehuset Nørreskoven etablerer læringsrum over hele dagen ud fra et **børneperspektiv**, vi forsøger at sætte os i barnets sted. *"Hvordan er det mon at være barn her?"* Barnet dannes i samspil med andre børn og voksne. Det pædagogiske personale er bevidst om at etablere læringsrum med fokus på barnets og børnegruppens muligheder for at udvikle sig og dannes i mindre og større fællesskaber. Børn har medbestemmelse og vi lytter til barnets idéer og inddrager barnet i eget liv. Det pædagogiske personale støtter og guider det enkelte barn og børnegruppen i at udtrykke egne idéer, lytte til hinanden, at blive lyttet til og hørt, at føle sig betydningsfuld, at føle sig værdsat og anerkendt, at tale pænt, at respektere hinanden mm. Børnene i Nørreskoven har medbestemmelse og vi arbejder med at de får en oplevelse af at deres interesser og ideer danner grundlaget for mange af de aktiviteter og temaer vi har i huset. Vi har bl.a. en postkasse til børnenes madønsker, som vores køkkenmedarbejdere tager udgangspunkt i når de planlægger ugens menu.

Børnene har altid en mening, som vi støtter dem i at dele med os voksne og de andre børn. Det pædagogiske personale følger børnenes spor og er opmærksomme på børnenes nonverbale sprog. Vi lytter til børnenes forslag og er opmærksomme på, hvad børnene er optagede af. Vi er bevidste om den udvikling og forandring, som hele tiden sker med det enkelte barn og børnegruppen. Det pædagogiske personale tilrettelægger den pædagogiske praksis og ændrer løbende på indhold. Vi evaluerer løbende og tager pædagogiske faglige dialoger. Vi er opmærksomme på at udvikle egen praksis, således at det enkelte barn og børnegruppens muligheder for trivsel, læring, udvikling og dannelse øges.

Leg

Det pædagogiske personale i Børnehuset Nørreskoven har fokus på hvilken betydning legen har for barnets læring og udvikling. Størstedelen af børns læring sker gennem leg, og i Børnehuset Nørreskoven skaber det pædagogiske personale rum for, at alle børn får mulighed for at **lære** og **udvikle** sig gennem leg – legende læring. Dette sker i vokseninitierede, børneinitierede og den guidede leg indendørs samt på legepladsen. Børnehuset Nørreskoven er indrettet med legezoner, hvor børnene tilbydes flere forskellige legemuligheder. Dette kan være rum for rollelege, afgrænsede zoner til konstruktionslege, zoner til spil, kreative aktiviteter, zoner til bevægelse eller zoner hvor børnene trække sig og få ro til fordybelse. Indholdet af legetøj i zonerne ændres efter børnenes behov og hvad børnene er optagede af. Ligeledes er der på vuggestuen og børnehavens legeplads muligheder for forskellige lege. Her er rum for fordybelse, kreativitet, bevægelse mm. Det pædagogiske personale har fokus på den gode og udviklende leg. Vi er beviste omkring vores positionering og roller i forhold til børnene. Vi iagttager børnenes leg, dette kan være på sidelinjen eller perifert. Vi støtter og guider det enkelte barn og børnegruppen i, hvordan det enkelte barn kan bidrage, byde ind, tage initiativ, indgå i og udvikle leg. Det pædagogiske personale har fokus på børns relationer, vi støtter det enkelte barn samt børnegruppen i at indgå og navigere i sociale udviklende samspil.

Læring

I Børnehuset Nørreskoven har det pædagogiske personale fokus på, at læring sker igennem hele dagen. Vi har endvidere fokus på at skabe læringsrum i **børneinitierede lege, vokseninitierede planlagte aktiviteter** og i **rutinerne**. Læringsrummene tilrettelægges ud fra et børneperspektiv samt det enkelte barn og børnegruppens forudsætninger for udvikling og læring. Vi har fokus på, at børnenes sociale udvikling øges gennem relationer og i samspil med andre børn og voksne. Børnene lærer at udvise **forståelse, empati, at løse konflikter** mm. Derudover har vi ligeledes opmærksomhed på, at det enkelte barn bliver i stand til at kunne holde fokus og fordybe sig i længere tid.

I **planlagte aktiviteter** får børnene mulighed for at **opleve nyt**. Dette kan være ture ud af huset, fælles temaer på tværs i huset eller gennem kreative aktiviteter, hvor børnene bliver præsenteret for forskellige materialer, f.eks. maling, modellervoks samt naturmaterialer, og derved gives børnene mulighed for at styrke deres sanseoplevelse og kreative udfoldelse.

Det kan også være højtlesning eller dialogisk læsning, hvor der f.eks. er fokus på den **sproglige udvikling**, eller vi "griber" noget børnene er optagede af og benytter iPad til at udforske og indhente mere **viden** omkring emnet.

I **rutinerne** har det pædagogiske personale fokus på at skabe en struktur, hvor børnene bliver i stand til at navigere i rutinerne samt overgangen fra den ene rutine til den næste. Nogle børn har brug for tæt voksen guidning og andre har brug for visuel guidning. I rutinerne arbejder vi med at skabe forskellige læringsmiljøer, hvor børnene bl.a. styrker selvhjælpenhed (tage tøj af/på, drikke af kop mm.) samt barnets sociale færdigheder i forhold til at udvise forståelse, samarbejde, hjælpsomhed, opmærksomhed på andre, vente på tur mm. Endvidere skaber vi ud fra iagttagelser og praksisfortællinger læringsrum, som øger det enkelte barn og børnegruppens muligheder for læring. Det pædagogiske personale tilpasser indhold og form i læringsmiljøet ud fra børneperspektivet, børnegruppens sammensætning, vi er opmærksomme på at dynamikken i børnegruppen ændrer sig, nye børn kommer til, børnenes alder mm. Vi er opmærksomme på, at børn bliver bevidste om egen læring, vi snakker med børnene om hvad de har lært. Derudover skaber vi trygge, nærværende og omsorgsfulde læringsrum, hvor barnet kan føle sig trygt, opleve glæde, øve sig, turde fejle, udfordre sig selv, udfordre sig selv i samspil med andre børn samt voksne. Det pædagogiske personale støtter, guider og motiverer barnet. Når et barn har tilegnet sig læring, sætter personalet ord på at barnet faktisk har lært noget. F.eks. en dreng har gennem længere tid dagligt stået med sine sko i hånden og spurgt om de vendte rigtigt, højre og venstre sko, vi har hjulpet ham med hvilken sko der skulle på hvilken fod. Efter et stykke tid har vi opfordret ham til at forsøge selvstændigt. En dag kom han med skoene og sagde selvsikkert "de skal vende sådan"! "Ja"! Sagde vi. "Det er rigtigt, du har lært det nu"!

Børnefællesskaber

Det pædagogiske personale i Børnehuset Nørreskoven har fokus på at tilrettelægge den pædagogiske praksis, således at alle børn får mulighed for at dannes og udvikle sig i større eller mindre fællesskaber. Vi støtter og guider det enkelte barn i at være aktivt deltagende *samt forstå og navigere i sociale samspil*. Det pædagogiske personale støtter og guider børnene i at udtrykke egne ønsker, tage initiativ, byde ind, at sige til og fra, lytte til hinanden, aflæse hinanden, forhandle, løse konflikter, være nysgerrige på hinanden, udvise hensyn, empati og hjælpsomhed.

I Børnehuset Nørreskoven har det pædagogiske personale særligt fokus på børns relationer, hvordan børn interagerer med hinanden. Vi har fokus på at se det enkelte barns forskelligheder som en ressource og barnets bidrag til fællesskabet som værdifuldt. Børns læring og dannelse udvikles gennem leg, sociale samspil og fællesskaber. Vi er opmærksomme på vigtigheden af børneinitierede fællesskaber. Vi støtter og guider børnene, når vi iagttager at der er behov. Vi støtter børnene i at inkludere hinanden og give børnene strategier for sociale spilleregler, hvordan barnet indgår i - eller bliver en del af fællesskaber. Derudover arbejder vi målrettet med at sammensætte mindre børnegrupper hvor der er plads til at fordybe sig, evt. i planlagte pædagogiske forløb. Dette for at understøtte relationer, styrke barnets sociale, sproglige og alsidige personlige udvikling.

Kommenterede [SB1]: Kan det laves til én sætning, så der ikke står støtter og guider 2 gange?

Pædagogisk læringsmiljø samt

fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø

Dagtilbud skal hele dagen etablere et pædagogisk læringsmiljø, hvor leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22 -23 og s. 30)



Furesø Kommunes dagtilbud har beskrevet tre læringsrum, hvor vi tænker læring for og med børnene:

- **Rutiner:** fx aflevering og afhentning, af- og påklædning i garderobe og badeværelse, måltider og sove/hvilestunder.
- **Vokseninitierede aktiviteter:** planlagte eller spontane; fx ture, samlinger, rytmik, kreative forløb og sneboldskampe.
- **Børnekulturen:** Det, der foregår i og mellem børnene, hvor leg er et væsentligt element samt de aktiviteter som børnene initierer.

Voksenpositioner: Med fokus på det enkelte barn og børnegruppen som helhed, tages der bevidste valg i måden, der organiseres på. De pædagogiske medarbejdere vurderer hele tiden hvornår de skal **gå foran** børnene, **ved siden af** børnene eller **bagved** børnene, afhængig af barnet, situationen og konteksten.

Dagtilbud arbejder med børns læring over hele dagen og ofte med mange af de 6 læreplanstemaer og elementer fra det pædagogiske grundlag i spil på samme tid. Læring må også ses på tværs af læreplanstemaerne: vedholdenhed overfor vanskeligheder, evne til fokusering og koncentration, evne til at samtænke viden og erfaringer og koble på tværs af kontekster, evne til at opsøge relevant hjælp samt at kunne skifte mening og se andres perspektiver; **metalæring**. At blive opmærksom på, hvordan man lærer bedst, foretrukne **læringsstrategi**, sker i alle hverdagslivets situationer. Er det fx ved at øve sig igen og igen, at få instruktion og forklaring af andre eller at se hvordan andre gør og selv prøve, når man er klar.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes? Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Rutinerne:

I Børnehuset Nørreskoven har vi faste daglige rutiner over hele dagen. Dette kan være; aflevering om morgenen, måltidet, putning, eftermiddagsmåltid, hvile, oprydning, garderoberutine. Vi arbejder med visualisering af vores rutiner så det bliver overskueligt for alle børn og børnene får mulighed for at orientere sig selvstændigt. Det pædagogiske personale har fokus på barnets læring i rutinerne over hele dagen. Den læring vi tilbyder børnene, ligger til grund for pædagogiske overvejelser omkring det enkelte barn, børneperspektivet samt børnegruppens forudsætninger, sammensætning og behov for læring, trivsel, udvikling og dannelse. Læringsmiljøet reguleres og tilpasses løbende.

Vokseninitierede aktiviteter:

Det pædagogiske personale i Børnehuset Nørreskoven planlægger vokseninitierede aktiviteter - ud fra det enkelte barn og børnegruppens muligheder for trivsel, læring, udvikling og dannelse. Derudover tilrettelægges aktiviteter ud fra pædagogiske overvejelser omkring relationer, fællesskaber, børnenes interesser og børnenes egne ideer. For at skabe den røde tråd mellem teams og afdelinger, arbejder vi med fælles temaer, hvor børnene oplever et fællesskab på tværs af stuer, børnehave og vuggestue. Det kan f.eks. være krible krable tema, hvor vi tager udgangspunkt i børnenes interesser, er nysgerrige og går på opdagelse sammen med børnene. Vi undersøger bl.a. med forstørrelsesglas, laver insekthoteller, krible krable terrarier, synger sange om krible-krabledyr og udfolder os kreativt med bl.a. genbrugsmaterialer. Vi sammensætter derudover børnegrupper ud fra et perspektiv - omkring hvilke aktiviteter, der kan styrke barnets læring og sociale udvikling. Vi planlægger aktiviteter, hvor børnene på tværs af stuerne deltager, dette for at styrke relationer og børnefællesskaber.

I Børnehuset Nørreskoven holder vi samling på hver stue i løbet af formiddagen. Samlingens indhold tilrettelægges ud fra et børneperspektiv samt pædagogiske overvejelser omkring det enkelte barn og børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Til samlingen i **vuggestuen** benyttes der en sangkuffert med artefakter eller printede sange med billeder, som symboliserer sangene. Børnene vælger på skift og sangen synges. Nogle børn skal støttes af den voksne til at vælge, andre børn er meget bevidste omkring valget. Når vi synger bruger vi fagter og bevægelser, for at styrke deltagelsesmulighederne uanset alder. Derudover holder vi hver fredag formiddag; "Fredags Rock", hvor alle tre vuggestuegrupper samles og synger og danser, for at afslutte ugen sammen.

I **børnehaven** tilrettelægges samlingen ud fra pædagogiske overvejelser omkring det enkelte barn og børnegruppens forudsætninger for læring og udvikling samt aktiv deltagelse. Samlingens indhold planlægges og tilpasses efter børnegruppens sammensætning og interesser. Dette kan være børnenes alder, børn i udsatte positioner mm. Vi kan tage udgangspunkt i, at børnene bliver opmærksomme på hinanden, vente på tur, give plads samt styrke demokrati, dannelse, fællesskaber og den sproglige udvikling. Det pædagogiske personale sikrer, at alle børn får mulighed for at deltage aktivt, byde ind, vise glæde, er i stand til at holde fokus og forstå indholdet i samlingen. I perioder har samlingen en stram struktur, hvor vi synger enkelte sange og har et rim eller remse. Indholdet visualiseres for børnene, så de er forberedte på - hvad der skal ske. I andre perioder bliver børnene taget med på råd omkring indhold og forløb i samlingen. Ofte er indholdet i samlingen dialog mellem børn og det pædagogiske personale omkring relevante emner, som enten vi eller børnene bringer på bane. Dette kan f.eks. handle om relationer, hvordan man er en god ven, noget som børnene har oplevet hjemme eller i børnehaven. Det kan også være snakke om årstider, måneder, ugedage eller, hvornår det enkelte barn har fødselsdag. Når nye børn starter i børnehaven, benytter vi tiden i samlingen til at byde barnet velkommen og præsentere os selv. Vi synger sange og leger sanglege.

Børnekulturen:

I Børnehuset Nørreskoven oplever vi en børnekultur hvor alle børn er i gang med leg i større eller mindre børnefællesskaber. Dette kan være i de forskellige legezoner inde eller på legepladsen. Børnene er nysgerrige på hinandens intentioner, udviser respekt og omsorg, inviterer til leg. Børnene i nørreskoven opleves værende opmærksomme på hinanden f.eks. når er et barn ked af det, hjælper de hinanden og henter gerne hjælp hos en voksen.

Personalet er opmærksomme på barnets udviklingsmuligheder i børneinitierede leg. En stor del af barnets udvikling, læring og dannelse sker gennem relationer, leg og børnefællesskaber. Det pædagogiske personale positionerer sig, således at vi er fordelt i de forskellige legezoner eller på legepladsen. Vi er synlige, nærværende og tilgængelige for børnene, vi er blandt børnene og kan støtte og guide det enkelte barn og børnegruppen efter behov. Vi har fokus på at følge børnene og iagttage hvad de er optaget af. Når det pædagogiske personale iagttager, at et barn har udfordringer omkring at etablere relationer, indgå i leg eller deltage i et længerevarende legeforløb, går den voksne foran, støtter og guider barnet i strategier for at indgå i leg.

Praksisfortælling:

Børnene er på legepladsen. To piger - Bodil på 2,5 år og Vicki på 2 år. Bodil har et alderssvarende sprog. Vicki er tosproget og benytter sig ikke af mange verbale ord. De to piger leger ofte sammen.

Jeg ser at Bodil og Vicki kommer gående hen mod gyngerne. Vicki holder Bodil i hånden, i den anden hånd har Vicki en grøn mælkekasse. Vicki trækker Bodil hen mod gyngen. Bodil følger med. Begge piger smiler. Vicki ser på Bodil og kommunikerer med nogle lyde. Vicki stiller mælkekassen foran gyngen, mens hun fortsat holder fast i Bodils hånd. Vicki klapper på kassen med hånden og kigger på Bodil. Dette gentager sig et par gange. Bodil kigger på mig, som kigger tilbage på hende. Jeg kan se, at hun ser lidt spørgende ud.

Jeg smiler til hende og siger: "Jeg tror at Vicki gerne vil gyngesammen med dig", Vicki siger: "Da" og smiler til mig. Pigerne kravler op på gyngen, og jeg giver dem en gyngetur. Pigerne griner og de gynger længe.

I denne situation ser vi, at børnene etablerer legerelationer. De viser tydeligt med deres nonverbale sprog hvad de vil. Vi kunne iagttage ud fra Vickis reaktion, at hun blev tydeligt glad, at hun følte sig set og forstået.

Praksisfortælling

Børnene er i garderoben efter måltidet. Børnene kommer i garderoben i mindre grupper. En dreng og fire piger fra storbørnsgruppen kommer i garderoben. Drengen sidder midt på gulvet og er i gang med at tage overtøj på.

En af pigerne spørger drengen: "Må jeg være med til at lege"? "Ja, men jeg skal også lege med John"! En anden pige spørger: "Må jeg også være med"? "Vil du det"? Spørger drengen. "Ja" siger pigen. En af pigerne går hen til drengen. Hun hopper lidt op og ned, griner og er ivrig og siger med høj stemme " Jeg ved hvad vi skal lege"! "Vi kan lege politi"! En anden pige byder ivrigt ind "Ja, politi og røvere"!

Børnene taler sammen med høje stemmer, de er ivrige og snakker i munden på hinanden. Børnene griner og udviser tydelig glæde. De inviterer flere børn med i planlægningen af legen. Alle børnene har fået overtøj på og går glade ud på legepladsen for at lege "Politi og røvere".

I ovenstående tre læringsrum, **rutinerne, vokseninitierede aktiviteter og børnekulturen**, er det pædagogiske personale opmærksomt på, hvordan læringsrummene påvirker børnenes muligheder for **trivsel, udvikling, læring og dannelse**. Vi er ligeledes opmærksomme på voksenpositionering.

Fysisk, psykisk og æstetisk læringsmiljø:

Alle børn i Børnehuset Nørreskoven skal have mulighed for at udvikle sig, tilegne sig læring og dannelse i trygge-, omsorgsfulde- og nærværende børnemiljøer, hvor barnet får mulighed for at øve sig, få ro til fordybelse, tage initiativ og ikke mindst mod til at fejle. Derudover får barnet styrket selvværdet og føler sig kompetent.

- **Fysisk læringsmiljø.** I Børnehuset Nørreskoven er det pædagogiske personale opmærksomme på, hvilke fysiske rammer vi tilbyder børnene i børnemiljøet. Stuerne i både vuggestue og børnehaven, er inddelt i legezoner. Zonerne indbyder til leg i større og mindre børnegrupper. Indretningen og legetøjets placering og mængde er enkel og overskuelig, så der er plads til at fordybe sig, og til at udforske sig selv gennem leg og bevægelse. Legetøj og materialer er placeret så det er tilgængeligt for børnene. Dog er legetøj som indeholder små dele placeret uden for børnehøjde i vuggestuen. Børnene har mulighed for at trække sig til en rolig zone og der er rum hvor mere vilde lege og bevægelse tilbydes. Det pædagogiske personale er opmærksomt på at regulere - når vi oplever, at der er for mange børn eller at børnene giver udtryk for at lydniveauet er for højt i en zone. Vi arbejder hele tiden med at skabe læringsmiljøer og fysiske rammer, som følger barnets spor og interesser, samt inspirerer og motiverer børnene til at udforske deres fantasi og lege. Derfor er vores legezoner og indretning dynamisk, da der kan være behov for at ændre på denne alt efter børnegruppens behov og perspektiv. Indretningen består endvidere af stole og borde, som passer til barnets alder og størrelse. I børnehuset Nørreskoven er legepladsen opdelt, så vuggestuen og børnehaven har separat udeareal. På både vuggestuens og børnehavens legeplads er der mulighed for bevægelse samt rum til fordybelse. Vi har flere overdækkede arealer samt bålhus. Gang og garderobeareal benyttes ligeledes til leg og aktiviteter. I garderoben har barnet sin egen plads til overtøj mm. For at styrke barnets selvhjulpethed samarbejder det pædagogiske personale med forældre om, at barnets garderobe er ryddelig og overskuelig. Badeværelser er indrettet så de er tilpasset børnenes alder.
- **Psykisk læringsmiljø.** I Børnehuset Nørreskoven, har det pædagogiske personale fokus på at skabe et trygt og sikkert børnemiljø, så børnene trives med sig selv, de andre børn og med de voksne. Vi arbejder hele tiden med at skabe trygge rammer, hvor børnene tør udforske og udfordre sig selv i lege og aktiviteter. Vi har fokus på at skabe et godt børnefællesskab, med gode venskaber, hvor børnene viser gensidig respekt, tillid og omsorg for hinanden, samt er nysgerrige på hinanden. Vi arbejder med at dele børnene op i mindre grupper, for at skabe mere ro til fordybelse i både rutiner, aktiviteter og leg.
- **Æstetisk læringsmiljø.** I Børnehuset Nørreskoven er det pædagogiske personale opmærksomme på hvordan børn gennem sanserne oplever og påvirkes af de rum og rammer, der omgiver dem. Derfor er stuerne i både vuggestuen og børnehaven indrettet lyse, enkle og overskuelige efter børnegruppens alder og behov. Væggene er bl.a. dekoreret med de ting børnene producerer i kreative aktiviteter. Disse kan være tema- eller årstidsbestemt. Det pædagogiske personale sørger for at indretningen er stimulerende og inspirerende for børnene, så det fremmer børnenes lyst til at udfolde sig.

Samarbejde med forældre

Dagtilbud skal have fokus på, hvordan dagtilbud og forældre kan samarbejde om barnets og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24)

Forældresamarbejde sker i mange fora:

- Samarbejder med fokus på forældrenes eget barn, dialoger i hverdagen, forældresamtaler.
- Samarbejder omkring børns hverdag og læring, fx ved formidling ved udstillinger, i INFOBA, AULA
- Forældremøder for hele dagtilbuddet eller mindre grupper af forældre.
- Arrangementer, fx sommerfester, julearrangementer, fællesspisning

Det enkelte dagtilbud skal anvende nogle af de forskellige fora, hvor forældrene kommer i dagtilbuddet, til at sætte børns læring på dagsordenen. Dette kan fx ske, ved at der på forældremøder er et punkt, som handler om, hvad der arbejdes med i dagtilbuddet, og hvordan forældrene kan understøtte barnets læring i hjemmet.

Alle forældre er forskellige, det er dagtilbuddets ansvar at facilitere og rammesætte forældresamarbejdet differentieret og baseret på lokale traditioner, ønsker og den enkelte families behov. Forældresamarbejder skal være tillidsfuldt og konstruktivt.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Børnehuset Nørreskoven vægter vi forældresamarbejdet højt. Forældrene er vores vigtigste samarbejdspartnere i forhold til at skabe de bedst tænkelige trivsels, lærings, udviklings- og dannelsesmuligheder for barnet både i hverdagen, men også på lang sigt. Vi er nysgerrige, åbne og lytter til forældrenes kendskab og erfaringer til og omkring deres barn. Det pædagogiske personale i både vuggestuen og børnehaven er i løbende dialog med forældre omkring barnet. Dette kan være en snak i garderoben, et telefonopkald eller et planlagt møde, hvor formål og indhold synliggøres.

Vi inddrager forældrenes ønsker, perspektiv og input i vores overvejelser, når vores pædagogiske praksis tilrettelægges. Det pædagogiske personale lytter til forældrenes eventuelle bekymringer omkring barnet. Vi arbejder derefter med at finde måder til at støtte barnets trivsel og udvikling. Vi har altid fokus på barnet i centrum for processen, samt at arbejde med den gode fortælling om barnet og tage udgangspunkt i denne. Vi er bevidste om at have fokus på, hvad det pædagogiske personale kan gøre for at støtte barnet i institutionen, og hvordan forældre kan støtte hjemme.

Inden et barn starter i Børnehuset Nørreskoven - er der mulighed for, at forældre og barn/børn kan komme på besøg og hilse på. Når barnet starter i vuggestue eller børnehave, får forældre udleveret en velkomstfolder med information omkring dagens gang samt praktiske oplysninger. Indkøringsforløb i vuggestue og børnehave aftales med stuens pædagogiske personale.

For at styrke og udvikle forældresamarbejdet, opfordrer vi forældre til at henvende sig til det pædagogiske personale, hvis der er spørgsmål, konstruktiv kritik eller undren. Således at vi sammen kan arbejde videre i en positiv retning. Ligeledes modtager vi gerne positiv feedback. Alt dette skal bidrage til at skabe et godt fundament i samarbejdet.

Det pædagogiske personale reflekterer og drager hele tiden erfaringer omkring forældresamarbejdet. Vi arbejder på nye metoder til at styrke forældresamarbejdet, så det skaber de bedste udviklingsmuligheder for barnet.

Forældremøde:

En gang om året afholdes forældremøde i Børnehuset Nørreskoven. Form og indhold varierer. Dette kan være information om pædagogikken, relevante emner, hvad vi har fokus på og er optagede af, tilpasning af gensidige forventninger mellem forældre og medarbejdere - samt mulighed for dialog og spørgsmål. Indholdet kan også være workshops, hvor forældre deltager aktivt. Det kan også typisk være mere formelle tiltag, såsom valg til bestyrelsen eller lign.

Sociale arrangementer:

Vi har løbende forskellige sociale arrangementer, som bl.a. bidrager til at styrke samarbejdet med forældre og styrke familiernes relationer imellem. Dette kan eksempelvis være en årlig sommerfest, julearrangement eller forældrearbejdsdag.

Forældrebestyrelse:

Det pædagogiske personale i Børnehuset Nørreskoven har et samarbejde med forældrebestyrelsen, hvor forældre har mulighed for medindflydelse i hverdagen. Vi bruger ofte samarbejdet med forældrene til at afprøve gensidige idéer til, hvad der kunne være spændende at have fokus på. Det er også her vi aftaler, hvor vi kan afstemme hvad der er brug for af kommunikation til og fra forældrene, eller hvis der er særlige emner, som forældrene er optagede i en given periode. Ofte kan vi også bede om hjælp til forskellige fælles projekter, hvor forældre bidrager med arbejdskraft, viden, sparring eller lign. Det er for institution et særligt vigtigt forum for et særligt udvidet forældrepartnerskab.

Dokumentation:

I Børnehuset Nørreskoven benytter vi primært Aula som dokumentationsform. På Aula dokumenteres den pædagogiske praksis. Vi lægger løbende billeder af børnenes hverdag på Aula - gerne med tekst, som understøtter billederne. Dette kan være dokumentation af vokseninitierede planlagte aktiviteter, børneinitierede aktiviteter, børns leg eller børns deltagelse i rutinerne. Billeder understøtter forældres snak med barnet omkring barnets dag i Nørreskoven, for det er ikke ualmindeligt, at hvis man spørger barnet, hvad det har lavet i dag, kunne svaret være "ikke noget" eller "det kan jeg ikke huske". I samarbejde med forældrene afstemmer vi løbende form og mængde af dokumentationen.

Børn i udsatte positioner

Dagtilbud skal reflektere over, hvordan det pædagogiske læringsmiljø organiseres og tilrettelægges, så det også tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioners læring. Børn i udsatte positioner kan fx være børn med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, børn i risiko for at stå uden for fællesskabet. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26)



Furesø Kommune har opmærksomhed på børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Alle børn skal opleve sig som betydningsfulde og bidragende i fællesskaber og opleve at de har deltagelsesmuligheder. For at sikre dette anvender vi fælles redskaber og metoder.

Furesø Kommunes dagtilbud benytter en model for **Tidlig opsporing**, der systematiserer trivselsarbejdet og har særligt fokus på forældreinddragelse og det tværfaglige samarbejde. Formålet med trivselsvurderinger er tidligt at få øje på børn, der befinder sig i udsatte positioner og som ikke synes at trives i deres hverdag. Hvis et barn ikke trives, inviteres forældrene til dialog, hvor man sammen vurderer hvordan trivslen kan forbedres og hvordan dagtilbud og hjemmet kan justere, for bedre at kunne understøtte børnenes trivsel og udvikling.

Pædagogiske Arbejdsprocesser Furesø, PAF, en analysemodel og en fælles referenceramme for arbejdet med inklusion, kan anvendes for bedre at kunne få øje for sammenhængen mellem et barns trivsel og det pædagogiske læringsmiljø barnet indgår i.

I forhold til det enkelte barn beskrives indsatsen som:

- en **generel indsats**, den indsats, som alle børn behøver for at trives, udvikles, lære og dannes
- en **fokuseret indsats**, der er målrettet og af kortere varighed
- en **særlig indsats**, af længere varighed og involverer ofte fagpersoner udenfor dagtilbuddet, fx logopæd, fysioterapeut, psykolog

Dagtilbud har mulighed for at få faglige sparring af et tværfagligt team.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Når det pædagogiske personale har en bekymring omkring et barns trivsel, læring eller udvikling, indkaldes forældrene til en samtale omkring de udfordringer - som vi oplever omkring barnet. Gennem dialog får vi et indblik i, om forældrene oplever de samme udfordringer omkring barnet i hjemmet eller i andre sammenhænge.

Derudover har vi mulighed for at bringe udfordringer omkring et barn eller en børnegruppe op på **tværfagligt team**, som består af repræsentanter fra andre eksterne faggrupper, psykolog, PPR- pædagog og socialrådgiver. Dette skal gøres med accept fra forældrene. Det pædagogiske personale beskriver udfordringen eller bare tanker der skal kvalificeres på tværs af faggrupper i dette forum. Repræsentanter

fra de forskellige faggrupper byder ind med forslag til handlemuligheder. Dette er primært for at hjælpe det pædagogiske personale, for bedst at kunne støtte barnet i dagligdagen eller en børnegruppe.

Når de pædagogiske medarbejdere har en bekymring omkring et barn - udarbejdes en handleplan, hvor udfordringerne beskrives, men også for at skabe overblik over ressourcer, som barnet råder over eller har brug for, at vi skal arbejde med at opnå. Handleplanen ligger bl.a. til grund for at opnå ekstra støtte fra PPR-pædagog, psykolog eller socialrådgiver, men også at skabe et systematisk overblik over, hvad vi kan arbejde med – både i institutionen og hjemme. Når ekstra støtte er bevilliget, opstarter et tæt samarbejde med en pædagogisk medarbejder fra Børnehuset Nørreskoven, f.eks. PPR- pædagog samt forældre. Der tilrettelægges et særligt pædagogisk forløb med fokus på at barnets trivsel, læring og udvikling styrkes.

Trivselsvurderinger (TOPI):

To gange om året gennemgår det pædagogiske personale det enkelte barn i både vuggestuen og børnehaven. Vi taler om barnets trivsel og udvikling. Vi beskriver eventuelle udfordringer eller opmærksomhedspunkter omkring det enkelte barn. Dette for at opspore børn i udsatte positioner og arbejde fokuseret på at barnet kommer i trivsel.

I Børnehuset Nørreskoven tilrettelægges det pædagogiske personale aktiviteter, som sikrer alle børns deltagelsesmuligheder. Vi ser hele tiden på det enkelte barn og børnegruppens forudsætninger og udviklingsmuligheder. Vi justerer hele tiden på den pædagogiske praksis, hvor barnet hele tiden er i centrum. Det pædagogiske læringsmiljø skabes ud fra den enkeltes forudsætninger for deltagelse. Vi skaber læringsmiljøer ud fra de udfordringer, som er omkring det enkelte barn eller børnegruppen. Dette kan f.eks. være pædagogiske forløb med børn i mindre grupper.

Når et barn i en periode havner i en udsat position, er det pædagogiske personale opmærksomme på at støtte og guide barnet helt særligt. Vi forholder os nysgerrigt til barnets intentioner og handlemåder. Vi er bevidste om at se rundt om barnet for på denne måde at opnå en større forståelse for de udfordringer, som er omkring barnet. Vi er opmærksomme på at inddrage barnets perspektiv i de forskellige læringsrum.

Sammenhænge

Dagtilbud tilrettelægger et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til o-klasse. At skabe sammenhæng kan fx handle om at børn i dagtilbud får positive erfaringer med at deltage i fællesskaber, så barnet får positive forventninger til de sociale fællesskaber i skolen. At det pædagogiske læringsmiljø skal have fokus på at understøtte, at børnene tør møde nye udfordringer, fordybe sig, være vedholdende, kunne indgå i et børnefællesskab og tage initiativ til at indgå i relationer. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27)



Furesø Kommune har fokus på at skabe sammenhænge for det enkelte barn omkring alle de overgange børn oplever. I hverdagens overgange mellem dagtilbud og hjem, i opstarten på dagtilbudslivet, overgangen mellem dagpleje eller vuggestue til børnehave, også i det integrerede dagtilbud og endelig overgangen til tidlig fritidsordning, FFO og skole.

I Furesø Kommune benyttes der ved alle børns overgange et [overgangsskema](#). I dette skema uddyber forældre og pædagogiske medarbejdere de opmærksomheder, som det vil være væsentligt, at pædagogiske medarbejdere i det nye tilbud kender til for bedst muligt at støtte det enkelte barn i at anvende sine erfaringer og kompetencer i den nye pædagogiske kontekst. Overgangsskemaet er oversat til flere sprog.

Furesø Kommune har et fælles afsæt for overgangen fra børnehave til skole, der beskriver [principper og procedurer for den gode overgang](#), herunder en overgangskanon. Overgangskanonen skal sikre, at alle børn i Furesø får fælles erfaringer og oplevelser, de kan inddrage i de nye fællesskaber, som de træder ind i ved overgangen fra børnehave til skole og FFO. Derudover indgår dagtilbud, FFO og skole lokale aftaler der understøtter børnene i overgangen og sikrer godt samarbejde mellem medarbejderne.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at skabe gode overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til FFO/skole.

Furesø Kommune har iværksat en prøvehandling hvor flere dagtilbud tager på hjemmebesøg i familier inden start i dagtilbud. Nogle steder sammen med sundhedsplejen.

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til FFO og 0. klasse, herunder evt. lokale aftaler mellem dagtilbud og FFO-skole.

I Børnehuset Nørreskoven arbejdes der målrettet med at skabe sammenhæng fra børnehave til børnehaveklasse samt FFO. Børnene indgår i et storbørnsgruppeforløb i 6 – 9 måneder inden skolestart. I storbørnsgruppen bliver der hvert år valgt et tema, som tager udgangspunkt i børnenes interesser, under dette tema arbejdes der bl.a. med relationer, social udvikling og alsidig personlig udvikling. Samtidig har Børnehuset Nørreskoven et tæt samarbejde med skolerne i det distrikt, som børnene hører til – i vores

tilfælde Lille Værløse skole og Lillestjernen. Inden FFO start bliver børnene til Lille Værløse skole inviteret på 2-4 besøg nede på skolen. Her får vi rundvisning og deltager i forskellige aktiviteter sammen med børn fra andre dagtilbud i området. Børnene bliver præsenteret for og får mulighed for at danne relationer til de voksne der skal tag imod dem ved FFO start. De stifter samtidig bekendtskab med FFO'ens og skolens fysiske rammer. Pædagogerne fra FFO'en kommer på 1-2 besøg i storbørnsgruppen, hvor de deltager i det forløb som er planlagt.

Ved overgangen til Lille Stjernen FFO og skole, besøger børnegruppen og de voksne FFO'ens micro lokaler 3-4 gange, hvor vi leger og spiser frokost. Dette med henblik på at skabe tryghed og genkendelighed ved FFO start. Disse lokaler vil fra FFO start være børnenes faste base på skolen indtil skolestart. Ved 1 af disse besøg vil børnegruppen blive præsenteret for de voksne i microgruppen og børn fra andre dagtilbud. Der vil også være en tur ud af huset, hvor vi mødes med de voksne fra FFO'en og de andre institutioner.

Som en del af furesø kommunes overgangskanon, arbejder vi med en tryk og genkendelig overgang, der skal være med til at sikre den gode opstart i det nye FFO-miljø. Her arbejder vi bl.a. med, at alle børn får nogle fælles erfaringer med leg, sang og rim/remser. Hvilket betyder at alle børn der starter i FFO, oplever at de har relevante erfaringer, der bruges i det nye FFO og skole-miljø, og dermed får mulighed for at deltage aktivt i fælles aktiviteter.

Børnene bliver inviteret på flere besøg på Lille Værløse skole, hvor de bliver præsenteret for det pædagogiske personale på FFO, de bliver præsenteret for børn fra andre dagtilbud, som de skal gå i skole med, samt de bliver bekendte med skolens fysiske rammer. Fra Lille Værløse skole kommer pædagogerne fra indskolingen på besøg i børnehaven, hvor de er med til et storbørnsgruppeforløb, og taler derefter med en de voksne fra Nørreskoven omkring gruppedynamikken. Lige inden de børn som hører til på Lillestjernen skal starte, inviteres de til at besøge på skolen. Her bliver de præsenteret for de voksne i indskolingen samt skolens fysiske rammer. En pædagog fra Nørreskoven følger børnene til dette besøg. Når en børnegruppe er startet på Lille Værløse skole, kommer de efter en periode, på besøg i børnehaven.

Det pædagogiske personale som indgår i storbørnsgruppeforløbet, laver bl.a. overgangsskemaer på hvert barn. Skemaet følger barnet til skolen. Indholdet kan benyttes, hvis der er en særlig opmærksomhed omkring barnet, som det pædagogiske personale i indskolingen skal tage højde for. Eksempelvis hvordan reagerer barnet ved skift, eller skal barnet have ekstra støtte i nye omgivelser, er barnet i stand til at etablere relationer mm. Det kan også være omkring børn i udsatte positioner, hvor det kan være en fordel for de voksne på skolen at have kendskab til de udfordringer, som er omkring barnet. Forældre tilbydes en samtale hvor indholdet i overgangsskemaet drøftes. Forældres perspektiv og input indskrives i skemaet.

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng for de ældste vuggestuebørn til børnehave

I børnehuset Nørreskoven bestræber det pædagogiske personale sig på at skabe en glidende for barnet i overgangen fra vuggestue til børnehave. Vi arbejder med overgangsgrupper, der skal være med til at skabe en tryghed og genkendelighed for det kommende børnehavebarn. De ældste vuggestuebørn deltager sammen med de yngste børnehavebørn i forskellige aktiviteter, som fælles leg og ture ud af huset. Dette med henblik på at skabe relationer på tværs af børnene og til de nye voksne de møder i børnehaven. Det pædagogiske personale arbejder tæt sammen for at skabe den bedst mulige overgang for barnet. Inden opstart til børnehave udfyldes overgangsskema, som er med til at give de voksne i børnehaven relevant viden om barnet inden børnehavestart.

Tre uger før børnehavestart opstartes indkøring af barnet. Barnet besøger den børnehavestue hvor det skal starte. Barnet blive præsenteret for de børn og voksne som er på stuen. Vi skaber et roligt miljø med mindre børnegrupper. Under barnets indkøring vil en kendt voksen fra vuggestuen følge barnet i det omfang som barnet har behov for. I den sidste uge op til børnehavestart, vil barnet få mulighed for at spise frokost og eftermiddags mad i børnehaven. Under indkøring er personalet i vuggestuen og børnehaven i tæt samarbejde for at skabe den bedste overgang for barnet. Børn som starter i børnehave udefra tilbydes en lidt anderledes indkøring. Her er forældre inddraget i indkøringsforløbet. Inden børnehavestart indgår vi i dialog med forældre omkring indkøring og hvilke behov barnet har i forhold til at opstarte et nyt sted.

Forældre til det kommende børnehavebarn vil blive inviteret til en rundvisning i børnehaven, hvor de bliver præsenteret for det pædagogiske personale samt børnehavens fysiske rammer.

Inddragelse af lokalsamfundet

I den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø. Dagtilbud kan invitere ældre medborgere, skolebørn eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)



I [Furesø Kommune](#) er der mange muligheder for at inddrage lokalsamfundet, fx Skolelandbruget, Hjortøgaard, biblioteker, idrætsfaciliteter, legepladser, Musikskolen, plejehjem, museer og mange muligheder for at udnytte forskellige naturområder, skov, sø, landbrug til forskellige pædagogiske aktiviteter.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at bringe ressourcer i lokalområdet i spil.

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Det pædagogiske personale i Børnehuset Nørreskoven tilrettelægger ture, hvor børnene får mulighed for at få kendskab til deres nærmiljø og hvordan det kan bruges. På disse ture bliver børnene præsenteret for, hvilke muligheder der er i deres by. Vi snakker med børnene om, at den by de bor i, hedder Værløse. Der er en kirke, butikker, skoler, fodboldbaner, flere søer mm.

I **vuggestuen** har de pædagogiske medarbejdere i perioder tilrettelagt en ugentlig tur-dag. Der er fokus på børnenes nærmiljø på disse ture. Vi tager børnene med på biblioteket eller en tur til Bymidten, og snakker om de forskellige forretninger, og hvad man mon kan købe i dem. Ofte slutter turen på legepladsen.

I **børnehaven** tager de pædagogiske medarbejdere ligeledes børnene med på gåture i nærmiljøet. Dette kan være med en mindre børnegruppe på en tur til Vulkanen. Eller en tur hvor vi går gennem Nørreskoven, en tur til biblioteket, en legeplads i området, en sø mm. Turen kan også gå til den nærliggende skov, hvor vi har fordybet os og snakket om hvad skoven kan byde på, herunder den særlige natur, som vi er så heldige at være omringet af. Børnene får på denne måde kendskab til deres nærmiljø, og ikke mindst hvad de også kan bruge det til. Derudover besøger vi med kommende skolebørn de to skoler, som har adresse i Værløse.

I Børnehuset Nørreskoven har vi tre ladcykler med plads til fire børn i hver. Vi benytter cyklerne til at komme længere omkring med en børnegruppe på en miljørigtig måde.

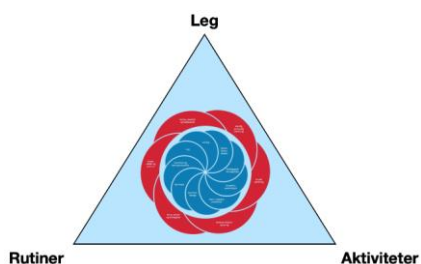
De seks læreplanstemaer

Til hvert af de seks læreplanstemaer er udarbejdet to overordnede mål. Den pædagogiske læreplan beskriver hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børn læring indenfor og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Til hvert læreplanstema præsenterer vi eksempler på hvordan vores pædagogiske læringsmiljø dels understøtter de to mål til det enkelte tema, hvordan det relaterer sig til det pædagogiske grundlag og endelig hvordan det ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.



I børnehuset Nørreskoven arbejder vi med de seks læreplanstemaer over hele dagen. Vi arbejder i de tre læringsrum; **rutiner**, **vokseninitierede aktiviteter** og **børnekulturen**. Det pædagogiske personale er bevidste om, hvilke af de seks læreplanstemaer som er i spil. Vi er endvidere opmærksomme på, at alle seks læreplanstemaer kommer i spil over hele dagen. Som inspirationskilde til arbejdet med de 6 læreplanstemaer, benytter vi Læreplanstræet som inspiration. Læreplanstræet hænger visuelt tilgængelig for både børn, forældre og ansatte, så vi sammen kan inspirere hinanden til forskellige aktiviteter og refleksioner. I de tre læringsrum er vi bevidste om at arbejde med UGLE strategierne samt Low arousal som tilgang, når vi interagerer med børnene.



Alsidig personlig udvikling

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod, vedholdenhed og kompetencer til deltagelse. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37)



Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

I Børnehuset Nørreskoven etablerer det pædagogiske personale, ud fra pædagogiske overvejelser samt inddragelse af børneperspektivet, **trygge, omsorgsfulde og nærværende** læringsmiljøer, som understøtter det enkelte barn og børnegruppens muligheder for **trivsel, udvikling, læring og dannelse**.

Det pædagogiske personale i Børnehuset Nørreskoven er opmærksomme på at understøtte børnenes egne idéer. Endvidere er vi bevidste om at barnets muligheder for at udfolde og udforske sig selv, er til stede. Derudover har vi fokus på at inddrage barnet i egen læring og efterfølgende tale med barnet - om hvad det har lært, således at barnet bliver bevidst om hvilke færdigheder barnet har tilegnet sig.

I børnekulturen er det pædagogiske personale opmærksomme på at understøtte barnets egne idéer. Nogle børn oplever succes og mestring med det samme, andre børn forsøger flere gange inden det lykkes. Når barnet i en periode har udfordringer - støtter, guider og opmuntrer det pædagogiske personale barnet til at forsøge igen. Vi støtter barnet i at udfordre sig selv og styrke deres selvværd. Når det lykkes for barnet, siger vi f.eks. "Det var godt du prøvede og nu kan du"!

I børnekulturen, i børneinitierede lege, støtter det pædagogiske personale barnet til at indgå i sociale samspil. Når et barn eksempelvis tager sko og strømper af og forsøger at gå op ad rutsjebanen, kommer der ofte flere børn til for at deltage i legen. Flere børn vil gerne gå på rutsjebane på samme tid.

Vi arbejder med "fri for mobberi", hvor vi herigennem støtter og guider børnene i, hvordan man er en god ven, viser omsorg, giver plads til hinanden, lytter til hinanden, er opmærksomme på hinanden og hjælper hinanden. Børnene støttes og guides i strategier for, hvordan de skal indgå, byde ind, tage initiativ. Når vi kan se, at et barn synes det er svært og måske er ved at opgive, opmuntrer den voksne barnet til at fortsætte, måske har barnet behov for en hånd fra den voksne, eller den voksne viser barnet hvordan det kan gøre. Når barnet har lært at mestre dette, er selvværdet styrket, barnet udviser glæde og engagement og er i stand til at hjælpe et andet barn, som måske har vanskeligt ved at gå op ad rutsjebanen på bare fødder. En anden gang hvor barnet møder modstand bliver det mere motiveret til at forsøge igen.

I vuggestuen har vi bl.a. fokus på selvhjulpenhed. F.eks. ved måltidet starter vi i det helt små med at børnene lærer at holde og drikke af en glas. De yngste børn får udleveret en ske, men i starten bruges den mest til at tromme med, og børnene spiser og sanser maden med fingrene. Derefter introduceres til at bruge skeen og pludselig erfarer barnet, at det mestrer at drikke og spise selv. Det enkelte barn støttes og guides tæt igennem hele denne proces.

Vi er opmærksomme på at skabe et trygt læringsmiljø, hvor børnene har mulighed for at være nysgerrige i eget tempo, så de får lyst til at udvise madmod.

Barnets alsidige personlige udvikling sker over hele dagen, både når børnene mestrer at kunne tage sine sutsko på, male et maleri, hjælpe ven, lave sandkager i sandkassen, at kunne finde sine ting i garderoben mm.>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Social udvikling

Udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Dagtilbud skal ikke kun bidrage til at udvikle børns selvstændighed og evne til medbestemmelse men også deres forståelse for, indlevelse i og solidarisk handlen i forhold til andre. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39 og Masteren til en styrket pædagogisk læreplan).



Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Det pædagogiske personale i Børnehuset Nørreskoven tilrettelægger den pædagogiske praksis ud fra overvejelser omkring at styrke barnets sociale udvikling. Vi støtter og guider barnet i at etablere relationer samt at indgå i og bidrage aktivt til fællesskabet. Endvidere er vi opmærksomme på, at alle børn føler at deres bidrag til fællesskabet er værdifuldt.

Over hele dagen er det pædagogiske personale opmærksomme på at støtte og guide det enkelte barn og børnegruppen i at indgå i, forstå og navigere i sociale fællesskaber og samspil. Endvidere har vi fokus på, hvordan børn interagerer med hinanden. Vi støtter og guider børnene i spilleregler for, hvordan man behandler hinanden, er en god ven og hvordan man taler til hinanden.

En lille tur i vuggestuen. Sofus finder en sten på vejen, og Viggo kommer til og samler en håndfuld sten op. Den voksne går hen til drengene og sammen kigger de på stenene. Viggo giver Sofus hans sten. Den voksne anerkender, at det var sødt af Viggo at give Sofus hans sten, og at han kan sige tak til Viggo. Turen går videre og den voksne finder en grankogle, som hun giver til Sofus. Efter de har snakket om hvor grankoglen kommer fra, finder Sofus en ny grankogle, som han går hen og giver til Viggo - som smiler.

Den voksne tilbyder barnet nogle strategier for hvordan det kan etablere relationer og indgå i sociale samspil.

I **børnehaven** har vi særligt fokus på børnenes relationer og sociale samspil og dannelse. Endvidere har vi fokus på børnenes interaktioner med hinanden. Vi arbejder fast med Fri for mobberi hvor vi benytter samtalekort/illustrationer med eksempler på venskaber, børnemassage mm. Vi arbejder målrettet med

venskaber, i øjeblikket med Superheltekursus som er et målrettet forløb over fire gange for de ældste børnehaverbørn.

Vi arbejder med mindre børnegrupper på stuen, på tværs af stuer og teams. Dette for at tilbyde børnene større deltagelsesmuligheder. Ligeledes får børnene mulighed for at etablere flere legerelationer.

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Læringsmiljøet skal understøtte børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. De pædagogiske medarbejdere er sproglige rollemodeller for børnene, og børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41)



Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.< Det pædagogiske personale i Børnehuset Nørreskoven er opmærksomme på at understøtte barnets sproglige udvikling i de tre læringsrum. Vi har særligt fokus på **UGLE** strategien, (Hold **U**dkig, **G**iv tid og **L**yt). I øvrigt strategier som forældre også med stor fordel kan benytte. Det er simpelt og effekten er stor.

UGL:

- **Hold Udkig** – vær ansigt til ansigt med barnet uden at sige noget. Hold godt øje med, hvad barnet er interesseret i. Her er barnets blikretning, fagter, ansigtsudtryk og lyde vigtige tegn.
- **Giv tid** – uden at tale, men vent på, at barnet giver dig en besked. Husk at det ikke behøver at være med ord – måske får du bare et hurtigt blik eller en bevægelse. Du skal være opmærksom for ikke at overse barnets kropssprog. Når vi er i dialog med barnet, er vi opmærksomme på at give barnet tid til at tænke sig om og svare.
- **Lyt** – barnet sender måske en besked med ord eller lyde. Barnet tager initiativ til samtale. Tænk på hver lyd, blik eller bevægelse som barnets første "tur" i samtalen.

Vi skaber desuden læringsrum, hvor barnet i samspil med andre børn og voksne får mulighed for at øve sproget. Dette kan foregå i **rutinerne**, i **børnekulturen** eller i særlige tilrettelagte **pædagogiske forløb**. Dette kan være dialogisk læsning, spil eller en lille aktivitet, hvor sproget er i fokus. Endvidere følger vi børnenes spor er nysgerrige og gentager. Derudover er vi ekstra opmærksomme på at give barnet tid til at svare.

Vi er særligt opmærksomme på vores positioneringer, f.eks. ved måltidet eller på legepladsen. Dette giver gode forudsætninger for at kunne støtte børnene i at indgå i dialog med de andre børn. Vi hjælper dem med at byde ind i legen - samt støtte op omkring, at barnet tager initiativ og byder aktivt ind.

Når vi interagerer med børnene, er vi så vidt muligt altid i øjenhøjde med barnet, så vi sikrer at barnet har vores opmærksomhed og vi skaber nærvær, ro og plads til, at barnet kan få sagt det de gerne vil. Vi er

opmærksomme på at øve samtalestruktur, hvor barnet skiftevis taler og lytter. Vi er særligt opmærksomme på vores positionering i samspelet med barnet.

Disse strategier er medvirkende til en gensidig anerkendende kommunikation. I en travl hverdag er der ofte flere børn, som taler til os på samme tid, derfor er vi ekstra opmærksomme på at skabe ro og nærvær, således at det enkelte barn føler sig hørt og forstået.

Praksisfortælling:

Det er tid til at børnene skal på legepladsen efter måltidet. Børnene kommer i garderoben i mindre grupper med en voksen som hjælper og guider børnene. Den voksne har positioneret sig i børnehøjde. De fleste børn er allerede på legepladsen. Der er tre børn tilbage, to på 3 år og en på 4 år.

Oliver på 4 år spørger: "Vil du hjælpe mig, mit tøj (termotøj) vender forkert"! Dominic har stået ved siden af mig et stykke tid med sine sko i hånden. "Hjælp mig"? Siger han. "Ja, jeg vil gerne hjælpe dig med at tage skoene på"! Svarer jeg. Jeg siger til Oliver at jeg lige vil hjælpe Dominic først. "Men prøv lige om du kan vende tøjet selv"! Siger jeg. Jonas siger: "Tøj på"! "Ja, du skal tage jakke, bukser og støvler på"! Siger jeg. Jonas har taget støvler på men kan ikke lyne lynlåsen. "Kan ikke"! Siger han. "Oliver, kan du hjælpe Jonas med at lyne lynlåsen"? Spørger jeg. "Det kan jeg ikke"! Svarer han. "Prøv"! Siger jeg. Oliver sætter sig ned på gulvet og prøver. Jonas siger: "Pogimic tøj på"! Jeg siger: "Ja. Dominic har taget tøj på"! Oliver fik lynet lynlåsen. Han kigger på mig og smiler. "Jeg kunne godt"! Siger han. "Ja, det kunne du"! Svarer jeg. Oliver kommer hen til mig med sin termojakke som er på vrangen. Jeg viser ham hvordan han skal stikke armen ind i ærmet og trække tilbage. "Jeg kunne godt"! Siger han. "Ja, du kunne godt"! Siger jeg, "Så har du også lært lidt i dag"! Siger jeg og smiler Oliver smiler til mig og løber ud på legepladsen med de andre børn.

Her bliver garderoberutinen benyttet som læringsrum, hvor den sproglige udvikling, alsidige personlige udvikling samt social udvikling er i spil.

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42)



Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Det pædagogiske personale i Børnehuset Nørreskoven er opmærksomme på, at børnene får mulighed for at udforske og eksperimentere med flere måder at bruge kroppen på. Vi skaber rum for bevægelse både inde, på legepladsen og på ture i nærmiljøet. Vi tilrettelægger forløb hvor krop, sanser og bevægelse er i fokus. F.eks. motorikbane hvor børnenes balance er i centrum. Triller dæk op og ned ad bakken eller levende fortællinger. Vi tilrettelægger forløb hvor børnene får mulighed for at fornemme egen krop, dette kan være børnemassage og yoga. Vi går ture i nærmiljøet, hvor børnene for nogle sanseoplevelser. Vi smager og mærker på det vi har dyrket i vores plantekasser.

Børnehuset er indrettet med legezoner. På flere stuer er der zoner, som indbyder til flere former for bevægelse og stimulering af kroppen og sanserne.

I børnehaven er der et bevægelsesrum med ribbe, store puder samt flere forskellige føleskiver til at lave motorik/sanse bane.

I vuggestuen er der i en zone en hoppemadras og remedier til at lave motorik/sansebane mm. Her får børnene mulighed for at eksperimentere med flere måder at bruge kroppen på. Dette kan foregå i børneinitierede lege eller som planlagte pædagogiske forløb.

På legepladsen er der flere muligheder for at børn i alle aldre får styrket og udfordret krop, sanser og bevægelse. I børneinitierede lege klatrer børnene i træer, cykler, går på line på sandkassekanten, trille ned ad bakken, ligesom børnene sanser underlag, når de tager sko og strømper af og går op ad rutsjebanen med bare fødder, eller har bare fødder i sandkassen. I vokseninitierede aktiviteter på legepladsen kan der ligeledes være fokus på balance, hvor vi laver en forhindringsbane eller en regelleg, hvor børnene fx skal hinke, hoppe, løbe mm. Endvidere laver vi aktiviteter med f.eks. bolde, faldskærm, tunnel, fangelege mm.

Udover grovmotoriske aktiviteter og lege, har vi også fokus på at tilrettelægge læringsmiljøer hvor børnene får udforsket deres finmotorik og sanser. Dette gør vi bl.a. under måltidet, hvor børnene øver finmotorik

når de holder på en ske/gaffel/kniv og sanset ved at børnene mærker, føler, smager, lugter og ser mad med forskellige konsistens, former og farver. Børnene tilbydes kreative aktiviteter som styrker finmotorikken, dette kan være perler, plus plusser, puslespil, male med pensler, bruge sak og limstift mm.

I børnehaven tilrettelægger det pædagogiske personale dagligt en rolig stund hvor børnene kommer ned i tempo og mærker sig selv. Dette gøres bl.a. ved at ligge/sidde stille og lytte til historie/musik, tegner til musik og massagelege. Nogle børn bruger denne stund, til at hvile og få en lille lur, hvis der er behov for det.

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44 - 45)



Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

I Børnehuset Nørreskoven skaber det pædagogiske personale rum til naturoplevelser og eksperimenter, både på vores legeplads samt på ture i nærmiljøet.

I vokseninitierede aktiviteter kan vi f.eks. have fokus på skiftende årstider. Børnene følger f.eks. hvordan træernes blade udvikler sig fra forår til efterår. Vi kan have en aktivitet hvor børnene får læring omkring krible krable dyr, som bor omkring dem. I forbindelse med vores projekt jord til bord har vi blandt andet en plantedag, hvor børnene planter og sår. Dette kan være spiselige planter, krydderurter, jordbær, tomater mm. Her følger børnene processen fra start til slut. Børnene er med til at passe planterne, høste afgrøderne og senere hen smage dem. Vi har fokus på bæredygtighed. Bl.a. har vi med børnene lavet kompostbunker, snakket om nedbryder dyr og fulgt udviklingen i komposten. Når vi laver kreative projekter, arbejder vi med genbrugs- og naturmaterialer.

Endvidere får børnene kendskab til naturfænomener, regn, blæst, sol og varme, kulde. I forbindelse med science følger vi ofte børnene spor og nysgerrighed. Fx undersøger vi om en blommekerne kan blive til et blommetræ. Derudover kan aktiviteten handle, om hvad der sker når vand udsættes for kulde og frost. Vandet bliver hårdt ved kulde og smelter igen ved varme. Det pædagogiske personale har lavet aktivitet med børnene, hvor vi har bundet lange plasticstrimler på en pind. Børnene løb ned ad bakken i blæsevej med pindene løftede over hovederne og plasticstrimlerne bølgede i vinden.

På ture i nærmiljøet får børnene nogle naturoplevelser. Dette kan være en tur til Vulkanen, engen, søen eller til skoven, hvor vi undersøger, er nysgerrige og eksperimenterer, f.eks. tager vi fiskenet og bakker med til søen og undersøger det liv som er der. Børnene undersøger f.eks. blomster, snegle og sten, som de møder på deres vej. Det pædagogiske personale følger børnenes spor, og snakker med børnene om det de

ser. Turen kan også gå til skoven, hvor vi sammen med børnene går på opdagelse, er opmærksomme på omgivelserne. Vi kan finde kogler, grene, mos, blade mm. De indsamlede materialer bruges efterfølgende til evt. Plancher og andre kreative aktiviteter. Vi benytter endvidere iPad til at indhente oplysninger, og tilegne os viden omkring forskellige dyr, planter mm. og hvor de gror og lever.

Det pædagogiske personale tilbyder børnene læring omkring at have respekt for naturen og passe på den. Krible krabledyr som mariehøner, bænkebidere, regnorme mm. behandles med respekt. Derudover snakker vi med børnene om, at affald ikke efterlades i naturen og hvorfor.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46)



Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

I Børnehuset Nørreskoven støtter det pædagogiske personale børnene i at være nysgerrige og får kendskab til andre kulturer, at vi alle er forskellige og alle kan bidrage til fællesskabet. Børnene får en forståelse for at forskellighed er en styrke.

I Børnehuset Nørreskoven har vi nogle faste kulturelle traditioner som fejres og markeres i løbet af året. Luciaoptog, julefest, vække nissen med sang, Fastelavn, Sankt Hans, sommerfest, Lygtefest/Halloween mm. Vi laver kreative projekter i forbindelse med de forskellige traditioner.

Det pædagogiske personale tilrettelægger aktiviteter hvor forskellige æstetiske udtryksformer kommer i spil. Børnene bliver præsenteret for og får kendskab til forskellige materialer og udtryksformer. Dette kan være klippe klistre, tegne, duppe, lave aktiviteter med perler, arbejde med naturmaterialer, male med forskellige former for maling og hvad der sker når man blander to farver. Der kan være fokus på produktet der kommer ud af aktiviteten, men ofte ligger fokus på selve processen. Nogle kreative aktiviteter er tilrettelagt, således at børnene skaber et produkt i fællesskab i større eller mindre børnegrupper. Her kan fokus være at børnene øver sig i at samarbejde eller fokus kan være at styrke relationer. Vi dekorerer stuerne med børnenes produkter. Derudover tilrettelægger vi forløb hvor børnene får mulighed for at udtrykke sig gennem sang og dans.

Praksisfortælling

Det er eftermiddag. Børnene er færdige med at spise frugt. De fleste børn går så småt i gang med at lege. To drenge på 5 år går lidt rundt og ved ikke helt hvad de skal lave. De har ikke lyst til at deltage i de lege og aktiviteter som så småt er opstartet.

"I kan lege i køkkenet"! Siger jeg. "Det gider vi ikke, det er kedeligt"! Siger den ene dreng. Den anden dreng nikker. Drengene står lidt og kigger. "I kan lave en restaurant"! Siger jeg. "Vi kan lave et fint skilt hvor der står "Ronni og Søren's restaurant"! Siger jeg. Drengene kigger på hinanden og smiler. Vi går i gang med at lave skiltet og hænger det op. "Så kan i gå i gang med at lave dejlig mad til jeres venner"! Drengene går i gang. De dækker bordet med tallerkener, kopper og mad. Flere børn kommer til. "Vil i smage vores mad"! Siger Ronni og smiler. Flere børn sætter sig omkring bordet. Ronni og Søren snakker og udviser glæde.

Nu er flere børn blevet hentet. Søren er også blevet hentet. Jeg kigger hen på Ronni som sidder alene i sin restaurant med hovedet på sin arm. Jeg går hen til ham og vi fortsætter legen et stykke tid. Da jeg møder på stuen næste morgen kan jeg se at skiltet stadig hænger over restauranten og Ronni og Søren er i gang med legen fra dagen før.

Evalueringskultur

Dagtilbudslederen har ansvar for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Dokumentationen anvendes i løbende evalueringer, som led i en evalueringskultur, der udvikler og kvalificerer det pædagogiske læringsmiljø. Mindst hvert andet år evalueres den pædagogiske læreplan med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen offentliggøres. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)



Sådan beskriver Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, opgaven omkring evaluering i dagtilbud. Der bliver slået fast, at den pædagogiske dokumentation skal bruges til at udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø for derigennem at øge børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den løbende evaluering er et redskab for de pædagogiske medarbejdere og indgår i en evalueringskultur. Dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringskriterier og komplekse sammenhænge

Evalueringskriterier er et redskab der kan bidrage til at vurdere, udvikle og kvalificere pædagogisk praksis. At evaluere eller at vurdere et pædagogisk læringsmiljø kræver dialoger om hvad der er god kvalitet i læringsmiljøet og hvordan det gode pædagogiske læringsmiljø har betydning for børnene. Dialoger om kvalitet af pædagogisk praksis er vigtige og medvirker til, at gøre kriterier for evalueringer tydelige. Kvalitet forstået som hvad børnene skal have med sig og hvordan læringsmiljøet skal tilrettelægges, så det understøtter bedst muligt Disse dialoger foregår blandt de pædagogiske medarbejdere og involverer dagtilbuddets forældrebestyrelse. De pædagogiske medarbejdere tilrettelægger det pædagogiske læringsmiljø efter de antagelser de har om, på hvilke måder læringsmiljøet bidrager til børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Dialoger om pædagogisk praksis skaber mulighed for refleksion og læring om egen praksis og mulighed for at justere denne. De pædagogiske medarbejdere vil opleve sådanne dialoger som meningsfulde måder at anvende evalueringer på.

Pædagogiske medarbejdere skal træffe mange vurderinger, beslutninger og handlinger i løbet af en dag. Mange handlinger sker hurtigt og baserer sig på de pædagogiske medarbejders professionelle dømmekraft; en erfaringsbaseret fornemmelse for hvad der sker og hvad der er vigtigst. I situationen kan der altid handles anderledes og refleksion over praksis er derfor central. I nuet er der sjældent tid og rum for refleksion, drøftelser og refleksion må ske efterfølgende og skal dokumenteres, fx noteres, for at kunne indgå i en senere systematisk evaluering og kunne give støtte til forandringer af handlinger og praksis. Pædagogisk praksis udfolder sig i komplekse processer, hvor både børn og voksne har intentioner med de handlinger og interaktioner der finder sted. I pædagogisk praksis er der ikke en entydighed mellem indsats og resultat; konteksten og de konkrete menneskers handlinger og beslutninger har betydning for hvad der sker i samspillet. Evalueringer af pædagogisk praksis skal kunne rumme denne kompleksitet. Når man evaluerer, sætter man særligt lys på en del af det pædagogiske læringsmiljø, velvidende at man ikke kan

indfange alt det, børn oplever over hele dagen. De pædagogiske medarbejdere udvælger altså et særligt fokus for evalueringen af det pædagogiske læringsmiljø. Dette fokus beskrives i det didaktiske redskab, PEF, planlægning og evaluering i Furesø, se mere på nedenfor.

Evaluering; kultur, kompetence og kapacitet

Den styrkede pædagogiske læreplan fremhæver, at dagtilbudslederen er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet. En evalueringskultur forstår vi som en sammenhængende tilgang til evaluering og praksis, hvor evalueringer bidrager til udvikling af kvaliteten af den professionelle praksis. En evalueringskultur kræver at dagtilbuddet har udviklet evalueringskapaciteter.

Evalueringskapaciteter forstået som, at arbejde refleksivt med egen evalueringspraksis med henblik på, at blive bedre til at evaluere, til at anvende og omsætte evalueringer til et løft den pædagogiske kvalitet. Struktur og organisering af de pædagogiske medarbejders arbejde med didaktik; med planlægning, dokumentation og evaluering af pædagogisk praksis samt parathed og kompetence til sammen at reflektere over hinandens praksis og til at ændre denne, styrker en evalueringskultur. For at understøtte dagtilbuddenes arbejde med at opbygge en evalueringskultur anvender Furesø Kommune nogle fælles redskaber.

Fælles redskaber i Furesø Kommune

Furesø Kommunes dagtilbud anvender PEF som didaktisk redskab. Her planlægger, analyserer, udvikler, dokumenterer og evaluerer de pædagogiske medarbejdere igangværende pædagogiske forløb, rutinesituationer samt børnekulturen. PEF understøtter den løbende systematiske evaluering. Dokumentation der indgår i evalueringer, kan antage mange former: Interviews af børn, læringsfortællinger, fotos, børns tegninger, video, observationer, udstillinger, relations skemaer; barn-barn eller barn-voksen, logbøger eller skemaer til registrering.

Furesø Kommune understøtter arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan med Læringslaboratorier. I læringslaboratorierne mødes dagtilbudsledere og faglige fyrtårne som sammen udvikler, sparrer og henter ny inspiration og viden til det fortsatte arbejde med den pædagogiske læreplan. På læringslaboratorier sker videndeling, indhentning af ny viden og inspiration, planlægning af nye prøvehandlinger. Læringslaboratorierne veksler mellem debatter, sparring, refleksive teams og faglige input mv.

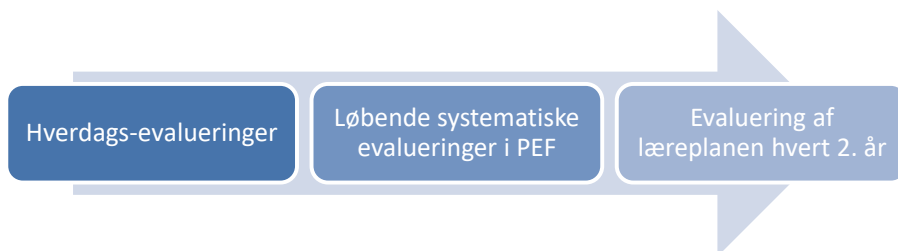
Til pædagogisk tilsyn er Furesø Kommune inspireret af KIDS, et redskab til Kvalitetsudvikling I Dagtilbud, KIDS ligger tæt op af det pædagogiske grundlag og de 12 mål der vedrører de 6 læreplanstemaer. KIDS anvendes af dagtilbud til inspiration til udvikling af kvaliteten af deres pædagogiske praksis. I de systematiske evalueringer kan dagtilbud med fordel hente inspiration i KIDS og i anbefalinger fra tilsyn.

Hverdagsevaluering, løbende systematisk evaluering og evaluering hvert 2. år

I Den styrkede læreplan er det beskrevet hvordan dagtilbud løbende skal evaluere på hvilke måder læringsmiljøet understøtter børns trivsel, læring, udvikling og dannelse samt at dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år.

Disse 3 niveauer søger vi koblet sammen, således at hverdagsevalueringer giver input til den løbende systematiske evaluering, der har PEF som omdrejningspunkt og endelig den evaluering af dagtilbuddets pædagogiske læreplan der finder sted hvert 2. år.

Tre niveauer af evalueringer, der bidrager og kvalificerer hinanden, indgår i arbejdet med læreplanen.



Hverdagsevalueringer

Hverdagsevalueringer er de uformelle og spontane refleksioner om evaluering som de pædagogiske medarbejdere gør sig, når de holder pause, har sovetime eller er på vej hjem fra arbejde. Disse evalueringer rummer vigtige observationer og refleksioner og kan bidrage til de løbende systematiske evalueringer af pædagogiske forløb og af det pædagogiske læringsmiljø. For at fastholde hverdagsevalueringerne gør de pædagogiske medarbejdere noter ud fra spørgsmål på trykte post-its:

<ul style="list-style-type: none">• Hvad forløb godt?• Hvad blev jeg opmærksom på?• Hvilke intentioner havde barn/voksne?• Hvad fik barn/voksne ud af forløbet?
--

Løbende og systematiske evalueringer

Noter fra hverdagsevalueringer indgår i de løbende og systematiske evalueringer som PEF understøtter. Rammer og struktur for de systematiske evalueringer skaber dagtilbudslederen lokalt. De systematiske evalueringer finder sted på møder hvor relevante pædagogiske medarbejdere deltager. PEF er rammen for indsamling af data og pædagogisk dokumentation og kobler hverdagsevalueringer med løbende systematiske evalueringer.

PEF rummer en spørgeguide der understøtter analysen af praksis:

- Børns udbytte ift.. beskrevne mål og det pædagogiske grundlag
- Børns oplevelser og børns perspektiv

- Hvad viser forløbet om vores refleksioner om valg af indsatser?
- Hvad viser evalueringen af nyt, overraskende og spændende?
- Hvad har vi voksne lært?
- Hvad vil vi vide mere om?
- Hvad tager vi med til næste forløb?

Dagtilbudslederen understøtter at den systematiske evaluering anvender dialogmetoder der bringer flere perspektiver frem og som fremmer udvikling af nye forståelser og ideer.

I processen med løbende og systematiske evalueringer kan dagtilbud arbejde med flere lyttepositioner. Udpegede pædagogiske medarbejdere holder særligt øje for:

- Børneperspektiv i forløbene
- Guldkorn der rummer vigtig viden og læring
- Det der er vigtigt at formidle og dele viden omkring
- Hvilke begrænsninger eller udgrænsninger børnene møder i forløbet

De opmærksomheder som medarbejderne fra forskellige lyttepositioner får, indgår i dialogerne.

Evaluering af læreplanen hvert 2. år

Dagtilbudsloven fremhæver: at lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen af den pædagogiske læreplan hvert 2. år.

PEF samt anden pædagogisk dokumentation udgør det materiale som evalueringen foretages ud fra. Anbefalinger fra tilsynsrapporter medtænkes i evalueringen.

Processen for evalueringen er at dagtilbudsleder og medarbejdere, faglige fyrtårne laver oplæg til evalueringen og opfølgningen på arbejdet med den pædagogiske læreplan. Derefter inddrages den samlede medarbejdergruppe der kommer med input og siden skal forældrebestyrelsen inddrages i en drøftelse og har mulighed for at komme med input og forslag. Dagtilbudsleder har det endelige ansvar for den pædagogiske læreplan.

Evalueringen hvert 2. år tager form af en metaevaluering. En sammenfatning og en analyse af evalueringer fra PEF som er udarbejdet i perioden samt evt. anden pædagogisk dokumentation.

Fra de udarbejdede PEF hentes informationer fra rubrikkerne:

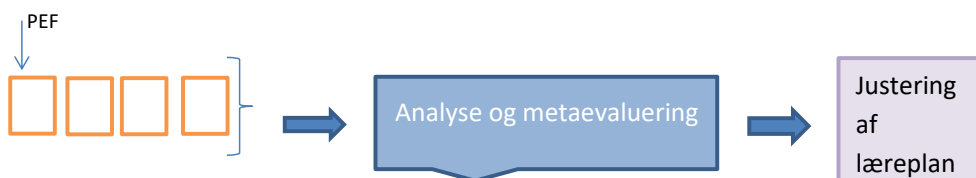
- Refleksion 1
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Refleksion 2
- Hvad tager vi med os

Der kigges på temaer der går på tværs: sammenhænge, tegn og mønstre eller noget der ikke er medtaget.

Vigtige spørgsmål er:

- Hvilken ny læring, erkendelse er gjort, hvor er der noget dagtilbuddet skal arbejde videre med
- Får I realiseret det pædagogiske grundlag tilstrækkeligt?
- Er jeres mål gode at evaluere på, er der forskel på mål for børn i vuggestue og børnehave?
- Har I fundet gode måder at få øje for børnenes perspektiver på?
- Er der et pædagogisk tema I har brug for at indhente mere viden omkring?
- Hvor er der noget i jeres pædagogiske læreplan I vil justere, fx korte retningsgivende refleksioner eller eksempler der bedre beskriver den pædagogiske praksis I tilbyder børnene

Oversigt over evalueringen hvert 2. år:



Hvordan vil vi sikre at hverdagevalueringer tilfører vigtig viden til de løbende og systematiske evalueringer, af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og så børnenes udbytte?

Hvordan udvikler vi evalueringskapaciteter, hvor har vi særligt behov? Og hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Da det er gennem evaluering, at vores pædagogiske praksis udvikles, evaluerer det pædagogiske personale i Børnehuset Nørreskoven løbende. Dette kan være en lille snak på legepladsen. Et punkt på stue-, pædagog- eller personalemøde. Når vi har etableret læringsrum ud fra et børneperspektiv, f.eks. med fokus på relationer og sociale samspil, iagttager vi det enkelte barn og børnegruppen. Når vi opstiller læringsmål, benytter vi en PEF model, i denne beskriver vi aktiviteten, hvilke børn som deltager, hvilke voksne som deltager, hvilke læreplanstemaer vi har fokus på, målet for aktiviteten samt efterfølgende evaluering. Vi laver PEF omkring aktiviteter i de tre læringsrum, **rutiner, leg og aktiviteter**. Ved at benytte PEF kan vi målrettet sikre at den pædagogiske praksis udvikles. Ligeledes sikrer vi at alle læreplanstemaer er i spil.

Derudover dokumenterer vi med billeder og praksisfortællinger, som vi senere benytter som evalueringsmetode. Det pædagogiske personale er opmærksomme på at se på det enkelte barn og børnegruppens trivsel, og udvikling i de rammer, vi har opsat og tilbyder børnene. Vi har en særlig opmærksomhed omkring børn i udsatte positioner i forhold til hvilke rammer barnet skal indgå i. For at sikre det enkelte barns og børnegruppens deltagelsesmuligheder evaluerer vi løbende. Personalet justerer og ændrer indhold i læringsmiljøerne i de tre læringsrum, **rutiner, leg og aktiviteter**. Vi inddrager børnene i beslutninger omkring indhold i læringsmiljøet således at børneperspektivet samt børns medbestemmelse tænkes ind.

Når vi har opstillet læringsmål omkring et pædagogisk tilrettelagt forløb over en periode, evaluerer vi efter et stykke tid. Dette kan være i form af delmål. Vi bliver opmærksomme på, om vi er på rette vej, eller om læringsmålene skal justeres. Til tider sker det at det pædagogiske personale tilrettelægger et forløb, men at forløbet får en anden kurs idet vi bliver opmærksomme på børnenes input samt, at det børnene er optagede af, har en anden retning. Vi drager hele tiden erfaringer i vores pædagogiske arbejde, disse erfaringer ligger til grund for at udvikle og tænke nye handlemåder til løsning af kerneopgaven.

Personalet er ekstra opmærksomme på det enkelte barn samt børnegruppens muligheder for trivsel, udvikling, læring og dannelse. Vi er opmærksomme på det, som fungerer samt det som vi kan optimere. Det pædagogiske personale vender blikket indad og reflekterer over den pædagogiske praksis, samt hvilke betingelser og rammer vi tilbyder børnene i Børnehuset Nørreskoven. Vi ændrer, tilpasser og justerer læringsrummene løbende, så barnets og børnegruppens muligheder for trivsel, læring og udvikling øges.

Den dokumentation af hverdagen, som vi løbende arbejder med, er også med til at give os blik på, hvordan vi udfører vores pædagogiske praksis. Dette giver os samtidig mulighed for at få talt om de udfordringer, omkring vores pædagogiske praksis samt praktiske opgaver vi møder i hverdagen, og hvilke tiltag der skal til for at udvikle praksis.

Det pædagogiske personale har løbende og skiftevis fokus på det enkelte barn, børnegrupper, aktiviteter og andre elementer, som skal være til stede for at skabe det bedst tænkelige børneliv. Vi giver hinanden sparring, idéer til handlemuligheder samt feedback i forhold til at løse bestemte opgaver. Vi er i dialog med hinanden omkring fokuspunkter i vores pædagogiske praksis samt opmærksomhed i forhold til et enkelt barn eller en børnegruppe. I den efterfølgende evaluering finder vi frem til, hvad der evt. skal gøres mindre af og ikke mindst mere af for at løse opgaverne omkring pædagogiske samt praktiske opgaver optimalt.

Det pædagogiske personale indgår i samarbejde med andre faggrupper i forhold til at løse pædagogiske opgaver samt sikre det enkelte barns trivsel. Dette kan være samarbejdspartnere med PPR, psykolog, talehørepedagog, fysioterapeut mm. Det er muligt for det pædagogiske personale i Børnehuset Nørreskoven at indgå i samarbejde på tværs med en eller flere af disse faggrupper. Når vi har en særlig opmærksomhed på et enkelt barn eller en børnegruppe, er det muligt at indgå i dialog og derved modtage sparring fra omkring relevante handlemuligheder omkring at støtte det enkelte barn eller børnegruppen. Det pædagogiske personale indgår i et tæt samarbejde med andre samarbejdspartnere omkring udfordringer omkring et enkelt barn eller en børnegruppe. Når en anden faggruppe gennem en periode har lavet iagttagelser fra vores praksis, evalueres og afsluttes forløbet. Vi har derved fået flere perspektiver og arbejder videre i forhold til at give børnene det bedste børneliv.

I forhold til forældresamarbejdet er det pædagogiske personale i Børnehuset Nørreskoven nysgerrige og åbne omkring forældrenes idéer og forslag til udvikling af vores pædagogiske praksis. Dokumentation af barnets hverdag samt pædagogik lægges på Aula. Det pædagogiske personale evaluerer løbende omkring denne dokumentation. Forældrene bliver inddraget da det er dem som skal have udbytte af vores dokumentation. Fungerer formen optimalt eller skal vi finde en anden form. Ønsker forældrene mere eller mindre information omkring den pædagogiske praksis. Ligeledes er vi opmærksomme på om forældrene

oplever at modtage tilfredsstillende informationer og indblik i barnets hverdag på denne måde. Derudover inddrages forældrene i forhold til barnets udvikling, trivsel, læring og dannelse. Forældrene opfordres til at støtte op hjemme når vi f.eks. arbejder med barnets selvhjulpethed, motorik, madmod mm.

Det pædagogiske personale er på nuværende tidspunkt i gang med at finde en form for systemisk evaluering, som matcher vores fælles pædagogiske retning i Børnehuset Nørreskoven. Derudover vil vi i den kommende tid bruge ressourcer på målrettet at benytte de pædagogiske evalueringsværktøjer, som ligger i læringsplatformen på Aula. Disse værktøjer er i øjeblikket ved at blive videreudviklet, således at de bliver mere overskuelige og brugervenlige. Samtidig arbejdes der på at formen bliver mere målrettet i forhold til at udvikle den pædagogiske faglighed.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

I forbindelse med evaluering af den pædagogiske læreplan, vil leder samt faglige fyrtårne, på planlagte tidspunkter indgå i dialog omkring implementeringen af den styrkede pædagogiske læreplan i Nørreskoven. Ud fra vores iagttagelser samt tilbagemeldinger fra kolleger, vil vi se på - om vi i Børnehuset Nørreskoven, arbejder målrettet ud fra opsatte læringsmål med målet omkring barnets læring over hele dage i de tre læringsrum. Leder samt de faglige fyrtårne vil ligeledes have fokus på, om barnet tilbydes læring inden for de seks læreplanstemaer i løbet af barnets dag - i både vuggestue og børnehave.

Leder samt de faglige fyrtårne vil indsamle erfaringer fra kolleger, omkring arbejdet med den pædagogiske læreplan. Derudover vil vi til personale-, stue- eller teammøder indgå i dialog omkring arbejdet med læreplanen. Vi vil indgå i dialog med kolleger, omkring hvor langt vi er i forhold til, at vores pædagogiske praksis udspringer sig fra lovgivningen omkring den ny styrkede læreplan. Derudover vil vi sparre med kolleger samt komme med feedback til handlemåder i forhold til at arbejde med fokus på børneperspektivet, samt læring over hele dagen. Samtidig arbejder vi på at finde en systematisk evalueringsform.

I forbindelse med forældresamarbejdet har vi på forældremøder introduceret forældrene for noget af indholdet i den styrkede læreplan. Det pædagogiske personale arbejder videre omkring metoder i forhold til, at forældrene bliver bevidste, samt får forståelse omkring vores pædagogiske praksis, pædagogiske overvejelser samt forældrenes rolle i samarbejdet omkring barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse. Det pædagogiske personale er hele tiden opmærksomme på at få skabt det bedste forældresamarbejde. Ligeledes er vi opmærksomme på forældrenes forskellige perspektiver, værdier, ønsker og meninger. Ligesom børnegruppen ændres når nye børn kommer til og andre skal videre fra vuggestue til børnehave eller fra børnehave til skole, så sker der også ændringer i forældregruppen.

I Børnehuset afholdes planlagte forældrebestyrelsesmøder. På disse møder deltager 6 forældrerepræsentanter, leder, tillidsrepræsentant og afdelingsleder. På disse møder drøftes det som forældre og medarbejdere er optagede af. Det er også her, at vi løbende afstemmer gensidige forventninger til hinanden og den pædagogiske praksis.

Links:

Furesø Kommunes Børne- og Ungepolitik: [Børne- og ungepolitik](#)

Fortsat fremgang for Furesø, Byrådet mål for 2019 – 2020: [Fortsat fremgang](#) Vision 2030: [Vision 2030](#)

Fælles læringssyn 0 – 18 år: [Det fælles læringssyn](#)

Oplæg om dannesperspektiv til dannelsesrejsen, under udarbejdelse

Styrket pædagogisk læreplan, rammer og indhold, EMU [EMU: Den styrkede pædagogiske læreplan](#)

FN's børnekonvention: [Unicef, børnekonventionen](#)

Dagtilbudsloven: [Dagtilbudsloven](#)